

Amerika'daki Ekonomik Eşitsizliğe Dair Beş Mit*

Michael D. Tanner
CATO Enstitüsü

Çeviren: Muhammet Şeviker

Özet

Hem siyasetçiler hem de çok satan kitap yazarları tarafından desteklenen ekonomik eşitsizlik meselesi siyasi gündemin zirvesinde yer almaktadır. Ancak, meseleye dair yaygın inançların pek çoğu yanlış algılara ve temelsiz kanaatlere dayalıdır.

Sıklıkla yeni bir Altın Çağ yaşıyor olduğumuz söylene de, ABD ekonomik sistemi, epeyce yeniden dağıtımçı bir niteliğe zaten girmiş durumdadır. Vergi politikası ve sosyal refah harcamaları, Amerika'daki eşitsizliği önemli ölçüde azaltmaktadır. Ne var ki eşitsizlik eleştirenlerin öne sürdüğü gibi hızlı artıyor olsaydı bile bunun bir problem olması gerekmiyordu.

Mesela genel kanaatin aksine, zenginler bu varlıklarını miras almaktan ziyade kendileri kazanmaktadır ve bunların yalnızca birkaçı Wall Street ya da finans sektörü aracılığıyla zengin olmuşlardır. Zenginlerin hemen hepsi, zenginliklerini, hayatlarımızı geliştiren mal ve hizmetler sağlayarak elde etmişlerdir.

Gelir hareketliliği istediğimizden daha az olabilir, ne var ki insanlar gelir merdiveninde yukarı ve aşağı yönde hareketi sürdürüyorlar. Çok az servet nesiller boyu devam ediyor; buna karşılık fakirler hâlâ yoksulluktan kurtulmayı başarabiliyor. Daha önemlisi, eşitsizlikle yoksulluk arasında bir ilişki pek yok. Bazı insanların varlıklı hâle gelmesi, diğerlerinin fakirleşeceği anlamına gelmiyor.

Zenginlerin, kendi çıkarları için siyasi bağlantılardan gerçekten yararlanabiliyor olsalar da fakirleri ezmek veya onlara yardım etmek için tasarlanmış politikalara engel olmak için tasarlanan siyasi bir gündemin peşinde olduklarına dair bir delil bulunmuyor. Diğer yandan, daha fazla devlet müdahalesi, ekonomik eşitsizliği azaltmaktan ziyade, durumu gerçekten daha da kötüleştirilebilir. Eşitsizliği azaltmaya yönelik, vergileri arttırma ve ilave sosyal refah

Liberal Düşünce Dergisi, Yıl: 22, Sayı: 88, Güz 2017, ss. 123-157.

* "Five Myths about Economic Inequality in America", Policy Analysis, n. 797, Cato Institute, 7 Eylül 2016.

programları gibi politikaların, faydadan çok zarar getirebilecek istenmeyen sonuçları olması muhtemel olduğundan, bizzat eşitsizliğe saldırmaktan ziyade fakirliği gerçekten azaltacak politikalar uygulamaya odaklanmamız gerekiyor.

Giriş

Geçtiğimiz birkaç yıl içinde, ekonomik eşitsizlik Amerikalıların siyasi dikkatini daha çok çeken mesele olmuştur. Politikacılar, uzmanlar ve akademisyenler yeni bir Altın Çağ'ın resmini çiziyorlar. O tabloda, mirasla zengin olan Amerikan eşrafı giderek zenginleşmekte, Amerikalıların büyük bir çoğunluğu ise Dickensyen* bir yoksulluğun kıyısında çabalayıp durmaktadır. İktisatçı ve *New York Times* köşe yazarı Paul Krugman'ın dediği gibi, "İçinde bulunduğumuz dönem, yeni Altın Çağ veya Belle Époque diye nitelemek abartı değil, yalın bir hakikattir."¹

Siyasiler bu konuyu çok sevmiş durumdalar. Demokrat başkan adayı Hillary Clinton, "mevcutta yaşamakta olduğumuz eşitsizlik, bireyler, ekonomimiz ve demokrasimiz için kötüdür"² uyarısını yaparak, bunu başkanlık kampanyasının en merkezi temalarından biri hâline getirdi. Onun kampanya konuşmaları "çok fazla eşitsizlik var" ve "mirasla edinilen ve belli ellerde toplanan servet Amerika için iyi değildir"³ yorumları ile süslüdür. "Ekonomistler, tam zirvedekilere, en tepedeki %1'e değil; %0,1, nüfusun %0,01'ine giden gelir ve servet payının, son nesil içinde keskin bir biçimde yükselmiş olduğunu belgelerle ortaya koydular." Ve Krugman'ı veya Thomas Piketty'yi hatırlatır şekilde şunu diyorlar: "Bazıları buna soyguncu baronların Yaldızlı Çağına dönüş adını veriyor."⁴

Cumhuriyetçiler de artan eşitsizliğe dair endişelerden, daha kısık bir sesle de olsa yararlanmaya baktılar. Cumhuriyetçi aday Donald Trump'ın propagandasındaki çekiciliğin bir kısmı, bazılarını zenginleştirirken geniş bir orta sınıfı geride bırakmış olan "adaletsiz" bir sistemin zımni bir eleştirisiydi. Ve diğer adaylar, geçtiğimiz on yılların ekonomik kazancına katılmamış olan işçileri cezbeden konuşmalarıyla süslüydü.

* Charles Dickens'in eserlerinde anlatılan türden bir yoksulluk. [Ç.N.]

1 Paul Krugman, "Why We're in a New Gilded Age," *New York Review of Books*, 8 Mayıs 2014, <http://www.nybooks.com/articles/2014/05/08/thomas-piketty-new-gilded-age/>.

2 Dan Merica, "With Hopes of Winning Issue, Group Trumpets Hillary Clinton's Income Inequality Record," CNN, 17 Nisan 2014, <http://politicalticker.blogs.cnn.com/2014/04/17/with-hopes-of-winning-issue-group-trumpets-hillary-clintons-income-inequality-record/>.

3 Hillary Clinton, "Speech on College Affordability at Plymouth State University in Plymouth, New Hampshire," 11 Ekim 2007, Gerhard Peters and John T. Woolley, The American Presidency Project, www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=77063.

4 Benjy Sarlin, "Hillary Clinton Slams Inequality in Populist Speech," MSNBC, 16 Mayıs 2014, <http://www.msnbc.com/msnbc/hillary-clinton-goes-populist>.

Kamuoyu yoklamaları, halkın eşitsizliği bir problem olarak gördüğünü gösteriyor. 2015'teki bir Gallup araştırmasına katılanların %63'ü, ülkedeki para ve servetin eşitsiz dağılımı gerektiğine inandıklarını söylemiştir.⁵ Geçen yılki *New York Times*/CBS News anketinde, cevap verenlerin %65'i, ülkedeki zenginlerle fakirler arasındaki uçurumun, hemen ele alınması gereken bir problem olduğunu söylemişlerdir.⁶

Bu, yüksek vergilerden asgari ücretin artırılmasına, oradan ticaret engelleri ve göçmen sınırlamalarına kadar çok sayıdaki politika gündemini öne çıkarmak için kullanılabilecek zorlayıcı bir politik anlatıdır. Ne var ki, bu, kulağa hoş gelen ve hislerimiz ve adalet anlayışımıza yaltaklanan, ancak dikkatli bir incelemeyle yanlış olduğu gözden kaçmayan bir dizi mite dayalı yanlış bir kanaattir.

MİT 1. Eşitsizlik hiç bu kadar kötü olmamıştı

Eşitsizlik konusundaki şimdiki tartışmanın temel öncülü, belki de Fransız iktisatçı Thomas Piketty tarafından 2014'te yayımlanan ve yaygın biçimde atıf yapılan kitabı *21. Yüzyılda Sermaye*⁷ (*Capital in the Twenty-First Century*)'de en iyi biçimde ifade edilmişti. Piketty, ABD'de gelir eşitsizliğinin bir yüzyıl öncekinden daha fazla olduğunu ve de giderek yükseldiğini öne sürer. Onun verileri (Şekil 1), yüksek bir eşitsizliğin ABD tarihinin büyük bir bölümünde aslında bir kural olduğunu, ancak II. Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda birdenbire düştüğünü gösteriyor.

Piketty, savaş sonrasındaki bu düşüşü, birçok başka şeyle birlikte Franklin Roosevelt'in yeniden dağıtımcı politikaları, varlıklılar (özellikle sermaye) üzerindeki yüksek marjinal vergi oranları ve işçi hareketinin gücü gibi bir dizi faktöre bağlar. Piketty, modern refah devletinin bu sütunları aşındığında eşitsizliğin yükselmiş olduğu kanaatini ifade eder. Eşitsizlik, bugün 1930'daki zirvesinin azıcık altında (yakın geçmişteki durgunluktan kaynaklı küçük bir düşüş) bir yerlerde bulunmakta ve yeni zirvelere yükselmeye hazır görünmektedir. Piketty bu eğilimin son bulacağını öngörmemekte ve sonunda "demokratik kurum ve değerlerimizi tehdit edeceğini" söylemektedir.⁸

5 Frank Newport, "Americans Continue to Say U.S. Wealth Distribution is Unfair," Gallup, 4 Mayıs 2015, <http://www.gallup.com/poll/182987/americans-continue-say-wealth-distribution-unfair.aspx>.

6 "Americans' Views on Income Inequality and Workers' Rights," *New York Times* and CBS News, June 3, 2015, <http://www.nytimes.com/interactive/2015/06/03/business/income-inequality-workers-rights-international-trade-poll.html>.

7 Thomas Piketty, *Capital in the Twenty-First Century* (Cambridge, MA: The Belknap Press of Harvard University Press, 2014).

8 Thomas Piketty, Eduardo Porter röportajı, "Q&A: Thomas Piketty on the Wealth Divide," *New York Times*, Economix Blog, 11 Mart 2014, <http://economix.blogs.nytimes.com/2014/03/11/qa-thomas-piketty-on-the-wealth-divide/>.

Şekil 1. Piketty'ye göre ABD'de 1910-2010 Arasında Gelir Eşitsizliği

Kaynak: Thomas Piketty, *Capital in the Twenty-First Century* (Cambridge, MA: The Belknap Press of Harvard University Press, 2014), Figure I.1.

Elbette, Piketty'nin metodolojisini pek çok eleştiren oldu. Mesela, verilerinden bazılarını az atıfta bulunulmuş olduğu kaydedildi. *Financial Times*'in ekonomi editörü Chris Giles, 1950 yılından önce ABD'deki %10'luk en tepedeki kesimin servet payını hesaplamada, "Prof. Piketty'nin kullandığı kaynaklardan hiçbiri bu rakamları kullanmıyor, bundan hareketle, Piketty gelir dağılımının en tepedeki %10'luk kısmının, en tepedeki %1'lik kesime toplam servetin %36'sının eklenmesiyle hesaplanacağını varsayar... Ne var ki bu rakamın ve onun zaman içinde sabit kalması gerekliliğinin bir açıklaması yoktur."⁹ Giles, Piketty'nin farklı veri kaynaklarını keyfi olarak bir araya getirdiğini de öne sürer. Mesela Piketty ABD'deki hane halkı araştırmalarını Britanya'daki emlak vergisi verileriyle karşılaştırarak kullanır.¹⁰ Piketty'nin 1970'teki, en çok para kazanan %1'lik dilimin elde tuttuğu servetin payına, keyfi olarak %2'lik bir ilave yapmış olduğu da görülmektedir.¹¹

Belki daha da önemlisi, Piketty, sermayeye dönüşün, genel ekonomik büyümeyi daima aştığında ısrar ediyor olmasıdır - meşhur " $r > g$ " denklemi,

9 Chris Giles, "Data Problems with Capital in the 21st Century," *Financial Times*, 23 Mayıs 2014, <http://blogs.ft.com/money-supply/2014/05/23/data-problems-with-capital-in-the-21st-century/>.

10 A.g.e

11 A.g.e

* Sermaye getirisi ekonomik büyümeden büyüktür. [Ç.N.]

onun “ıraksılık için temel kuvvet”¹² argümanının özünü bu oluşturuyor: Sermaye getirisinin toplam oranı, toplam büyüklük oranından daima fazla olacaktır. Onun sözleriyle, “Sermaye getirisi oranı, ekonominin büyüme oranını kayda değer biçimde aşarsa... mantıken, bunu, miras alınan servetin üretim ve gelirden daha hızlı arttığı sonucu takip eder.”¹³ Servet ve gelir eşitsizliğindeki bu artan seviyeler gelecekte de devam edecektir; diğer politikalarda bir değişiklik olmazsa, maddi ve manevi miras gelecekte çok daha büyük bir rol oynayacaktır.

Ne var ki Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (*Massachusetts Institute of Technology- MIT*)’de ekonomist olan Matthew Rognlie ve diğerlerinin ifade ettiği üzere mesken —yani ev fiyatlarındaki değer artışı— net gelir sermaye payında hemen hemen uzun vadeli bir artışa tekabül eder.¹⁴ Piketty’nin, inşaat sektörünün rolünü doğru bir şekilde hesaba katamayan modeli, servetin gerçek dinamiklerini açıklayamamaktadır.

Lawrence Summers, Piketty’nin iş ikamesinin elastikiyeti ve sermayeye dönüşlerin azalması meselesine geldiğinde, “sermayeye brüt ve net dönüşleri birleştirmek suretiyle literatürü yanlış yorumladığını” ima eder.¹⁵ Sermaye ile işgücü arasındaki ikamenin esnekliği, Piketty’nin öngördüğü mekanizma için kritiktir: Eğer bu esneklik birden büyük değilse sermayenin gelire oranı, sermaye gelirinin daha düşük payı ile başa baş gider. Bu ifadeyi tanımlamak da özellikle ölçeğin brüt mü net mi olduğunun ayırımında hayati bir husustur. Net getir, brüt getiriden amortismanın çıkartılmasıdır ve amortisman netinin çıkarılmasıyla, brüt daha da düşer. Kaynakların kontrolünün dağıtımı tartışılırken, Piketty’nin, kitabında “amortismanı karşılamak için kullanılan tasarruflar, yalnızca mevcut sermaye varlığının azalmamasını sağlar” ifadesiyle itiraf ettiği üzere, net ücret daha anlamlıdır ve sermaye varlığını artırmak için kullanılmamalıdır.¹⁶ Rognlie, net ve brüt ücret arasındaki ayrımı anlamaya yardım etmek için açıklayıcı bir örnek verir: “bir kimse bir binayı kiraya vermekten 1\$ kazansa ve bina yıkılıp döküldüğü için 0,40\$ kaybetse, onun üretim faktörleri üzerindeki gücü ancak 0,60\$ artmıştır.”¹⁷ Bundan hareketle, daha anlamlı olan net ücrete odaklanarak, Summers şunları öne sürer, “sermaye varlığı arttıkça, üretilen çıktının fazlalığının yavaş şekilde

12 Piketty, *Capital in the Twenty-First Century*, s. 25.

13 *A.g.e.*, s. 26

14 Matthew Rognlie, “Deciphering the Fall and Rise in the Net Capital Share: Accumulation or Scarcity?” Brookings Institution, Brookings Papers on Economic Activity, 19 Mart 2015, <http://www.brookings.edu/about/projects/bpea/papers/2015/land-prices-evolution-capitals-share>.

15 Lawrence H. Summers, “The Inequality Puzzle,” *Democracy* no. 33 (Summer 2014), <http://democracyjournal.org/magazine/33/the-inequality-puzzle/>.

16 Piketty, *Capital in the Twenty-First Century*, s. 173.

17 Matthew Rognlie, “A Note on Piketty and Diminishing Returns to Capital,” 15 Haziran 2014, p. 4, http://www.mit.edu/~mrognlie/piketty_diminishing_returns.pdf.

azalması mantıklıdır; ne var ki amortismanın da oransal biçimde artacağından şüphe yoktur.... Çıktı karşılaştırmasının net ücretle yapılması gerektiğini ima eden bir çalışma bilmiyorum, ikamenin esnekliği 1'den büyüktür.”¹⁸ Amortismanı hesaba katan ve daha anlamlı olan net ücrete odaklanmak, daha yüksek sermaye paylarının, azalan getirilerden dolayı daha fazla bir sermaye birikimine zemin hazırlayacağı mantıklı görünmüyor.

California Berkeley Üniversitesi (*Berkeley University of California*) ekonomisti Alan Auerbach ve Amerikan Girişimcilik Enstitüsü (*American Enterprise Institute*)’ten Kevin Hassett de Piketty’nin sermaye getirisi oranını hesaplamadaki risk ve gelgeçliği hesaplamadaki hatasını eleştiriyorlar. Ulusal Ekonomi Araştırmaları Ajansı (*National Bureau for Economic Research*) tarafından geliştirilmiş bir simülasyon modeline dayalı kabulleri kullanarak, vergiden sonraki sermaye getirilerinin, gayrisafi yurtiçi hasıladan kayda değer ölçüde düşük olduğu sonucunu çıkarıyorlar.¹⁹

Başkan Obama’nın Ekonomi Danışmanları Konseyi (*Council of Economic Advisers*)’nin başkanı ve diğerleri işgücü gelirin eşitsizliğin büyümesinde, Piketty tarafından iddia edildiği gibi sermaye getirisinden daha büyük bir rol oynadığını ima etmişlerdir. Furman ve Kongre Bütçe Ofisi (*Congressional Budget Office- CBO*)’nin eski müdürü Peter Orszag, 1970 yılından beri %1’lik zirveye artırılan gelir payının yaklaşık üçte ikisinin, işgücü-gelir eşitsizliğindeki artışa atfedilebilir olduğunu tahmin ediyor.²⁰

Nihayet, Ekonomik Perspektifler Dergisi (*Journal of Economic Perspectives*)’deki bir makalede, MIT’de iktisatçı olan Daren Acemoğlu ve Chicago Üniversitesi (*University of Chicago*)’nde iktisatçı ve siyaset bilimci olan James A. Robinson, Piketty’nin kitabının, okurlara, “kendi kurguladığı kapitalizm yasalarını destekleyen delillerin baskın olduğu izlenimini verirken, ... nedensel etkinin herhangi açık bir delili şöyle dursun, sermaye getirisi – ekonomideki büyüme ile eşitsizlikteki değişimler arasındaki temel korelasyonları bile sunmadığı”nı kaydetmektedirler.²¹ Bu iki iktisatçı, üst seviyedeki eşitsizlik ile sermaye getirisi ve ekonomideki büyüme arasındaki açığı analize etmek için ülke çapındaki regresyonları kullanırken, Piketty’nin teorisi ikisi arasında

18 Summers, “The Inequality Puzzle.”

19 Alan Auerbach and Kevin Hassett, “Capital Taxation in the 21st Century,” American Economic Association toplantılarında sunulan makalenin özizlemesi, Ocak 2015, <https://www.aeaweb.org/aea/2015conference/program/retrieve.php?pdfid=421>.

20 Jason Furman and Peter Orszag, “A Firm-Level Perspective on the Role of Rents in the Rise in Inequality,” presentation at “A Just Society” Centennial Event in Honor of Joseph Stiglitz, Columbia University, Ekim 2015, https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/page/files/20151016_firm_level_perspective_on_role_of_rents_in_inequality.pdf.

21 Daron Acemoglu ve James A. Robinson, “The Rise and Decline of General Laws of Capitalism,” *Journal of Economic Perspectives* 29, no. 1 (Kış 2015): 3-28, <http://economics.mit.edu/files/11348>.

önemli bir pozitif bir ilişki öngörmektedir. Ne var ki Acemoğlu ve Robinson, istatistiksel olarak anlamlı olmayan negatif bir tahmini değer bulmaktadırlar.

Bu soruların bazılarında az ya da çok tatmin eden cevaplar verildi ama diğer bazılarında hiç cevap verilmedi. Ve eşitsizliğin sesleri daha az çıkan diğer muhaliflerinin, piyasa geliri eşitsizliğindeki genel artış hususunda benzer çıkarımlara ulaşıp Piketty'nin hatalarından bazılarında kaçındıklarını kaydetmek önemlidir.²²

Bununla birlikte, böylesi teknik tartışmalar önemli olmakla birlikte, rekor eşitsizlik iddialarıyla ilgili daha asli bir problemi gözden kaçırmaktadır.

Piketty'ninki de dâhil, gelir eşitsizliğinin ABD'de rekor seviyede olduğunu öne süren hemen bütün iddialar, "piyasa geliri" ölçüsüne dayalıdır. Bu ölçü, vergileri ve transfer ödemelerini (hane halkı büyüklüğü veya terkindeki değişimler) göz önüne almaz. O faktörleri hesaba katma hatası, eşitsizliğin etkili seviyelerini hatırı sayılır ölçüde abartır.²³

Uzmanların, politikacıların ve diğerlerinin anlayamadıkları, şu an ABD vergi ve transfer sisteminin zaten epeyce yeniden dağıtımcı olduğudur. Önemli ölçüde böyle olan vergiler de yenilikçidir. Vergi beyannamesi dolduranların %1'lik üst kesim ABD gelirin %19'unu kazanır; ne var ki onlar 2013 yılında federal gelir vergisinin %37,8'ini ödemişlerdir.²⁴ Diğer vergilerin (bordro, satış, emlak vs.) ilavesi bu farklılığı azaltır; ne var ki bütünüyle elimine etmez: Kongre Bütçe Ofisi'nin bir raporu, %1'lik en üst kesimin 2013 yılında, vergi öncesi gelirin %15'ine kıyasla, bütün federal vergilerin

22 Örneğin Emmanuel Saez ve Gabriel Zucman, "Wealth Inequality in the United States since 1913: Evidence from Capitalized Income Tax Data," *Quarterly Journal of Economics*, <http://eml.berkeley.edu/~saez/saez-zucmanNBER14wealth.pdf>; ve Jesse Bricker, Alice Henriques, Jacob Krimmel, ve John Sabelhaus, "Measuring Income and Wealth at the Top Using Administrative and Survey Data," *Brookings Papers on Economic Activity*, Konferans Taslağı, 10-11 Mart, 2016, http://www.brookings.edu/~media/Projects/BPEA/Spring-2016/BrickerEtAl_MeasuringIncomeAndWealthAtTheTop_ConferenceDraft.pdf?la=en.

23 Gelir verilerinin kullanımı da eşitsizlikteki artışı yükseltiyor olabilir; zira vergi kanunundaki değişiklikler, daha fazla özel işletme vergisinin, sahiplerin bireysel vergi iadelerine ortaklıklar, sınırlı sorumlu şirketler ve S altbölümündeki şirketler yoluyla geçmesine sebep olmuştur. Kongre Bütçe Ofisi'ne göre, 1980'den 2007'ye, "doğrudan araçlar tarafından üretilen faturaların payı, dönem içinde iki kattan fazla artarak %14'ten %38'e çıkmıştır." Bkz., Richard V. Burkauer, Philip Armour, and Jeff Larrimore, "Levels and Trends in United States Income and Its Distribution: A Crosswalk from Market Income Towards a Comprehensive Haig-Simons Income Approach," *Southern Economic Journal* 81, no. 2 (October 2014): 271-93. Sermaye gelirin bir vergi biçiminden diğerine geçmesi, %1'lik en üst kesimin servetinin artmış olduğu anlamına gelmemektedir; servet yalnızca yön değiştirmiştir. Buna ek olarak, 1981'den 1997'e kadarki dönemde vergi değişiklikleri, orta gelirli tasarruf sahiplerinin ve ev sahiplerinin çoğunun sermaye gelirini dışta tutarak, yüksek gelirli mükelleflerin daha fazla sermaye gelirin bireysel getirileri üzerine raporlanması şartını getirdi. Ve nihayet, 1997 ile 2003 arasında sermaye artışı vergisi düşürüldükten sonra %1'lik zirve içinde rapor edilen sermaye kazançlarında manidar artışlar vardı. Alan Reynolds, "Why Piketty's Wealth Data Are Worthless," *Wall Street Journal*, July 9, 2014, <http://online.wsj.com/articles/alan-reynolds-why-piketys-wealth-data-are-worthless-1404945590>.

24 Scott Greenberg, "Summary of Latest Federal Income Tax Data, 2015 Update," Tax Foundation, 19 Kasım 2015, <http://taxfoundation.org/article/summary-latest-federal-income-tax-data-2015-update>.

%25,4'ünü ödemiş olduğunu tahmin etmektedir.²⁵ Zenginler orantısız miktarda vergi ödemektedirler.

Aynı zamanda, düşük gelirliler, çeşitli servet transfer programlarından orantısız biçimde yararlanmaktadır. Mesela, yalnızca federal hükümet şu anda 100'den fazla yoksulluk karşıtı programa fon sağlamaktadır. Bunlardan onlarca bireyler doğrudan nakdi ve aynı yardım tedarik etmektedir. O programlara yapılan federal harcama, 2015 yılında 700 milyar \$'a yaklaştı ve buna eyalet hükümetleri ile yerel idareler bir 300 milyar \$ daha ilave ettiler.²⁶

Şekil 2, yürürlükteki vergi ve transfer sisteminde gerçekleşen yeniden dağıtımın miktarını göstermektedir. 2012'de, en alttaki beşte birlik (bu en alttaki %20 demektir) gelir grubundaki bireyler (piyasa geliri 17.104 \$'dan az olan aileler), bütün seviyelerdeki devlet kurumlarından ortalama net yardım olarak 27.171 \$ aldılar, buna karşılık en üst beşte birlik dilimde yer alanlar (piyasa gelirleri 119.695 \$'ın üstünde olanlar) aldıklarından 87.076 \$ fazla ödediler. En üstteki %1'lik kesim 812.000 \$ kadar veya daha fazlasını ödedi.

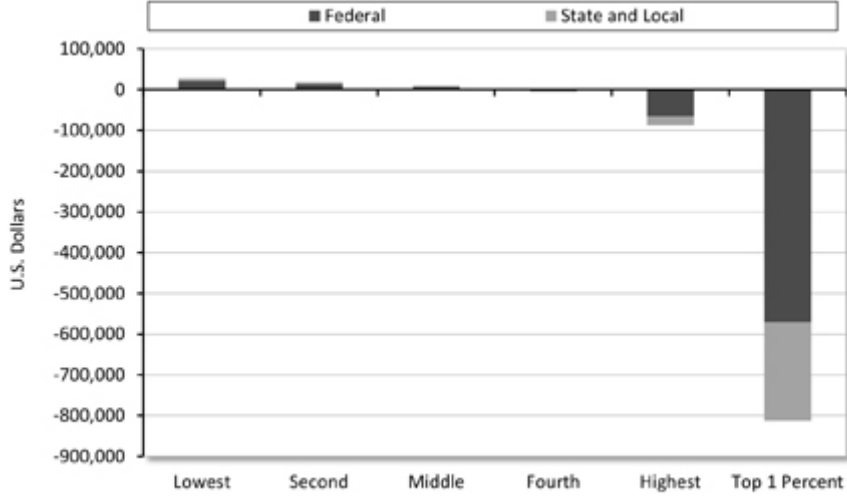
Bu mevcut yeniden dağıtımı hesaba katmak eşitsizliği önemli ölçüde azaltır. Kongre Bütçe Ofisi'ne göre, vergileri hesaba katmak ABD'de eşitsizlik oranını %8'den daha fazla düşmekte, transfer ödemeleri dâhil edildiğinde ise bu oran %18'den de daha aşağı düşmektedir. Vergilerden ve transferlerden gelen yeniden dağıtımı tam olarak hesaba katmakla da gerçek eşitsizlik, ilk ortaya çıktığından neredeyse %26 oranında daha azdır (Şekil 3).

25 Congressional Budget Office, "The Distribution of Household Income and Federal Taxes, 2013" Supplemental Data, Tablo 2-3, 8 Haziran 2016, <https://www.cbo.gov/sites/default/files/114th-congress-2015-2016/reports/51361-SupplementalData.xlsx>.

26 Michael Tanner, "The American Welfare State: How We Spend Nearly \$1 Trillion a Year Fighting Poverty—And Fail," Cato Institute, Policy Analysis no. 694, 11 Nisan 2012, [http://www.cato.org/publications/policy-analysis/american-welfare-state-how-we-spend-nearly-\\$1-trillion-year-fighting-poverty-fail](http://www.cato.org/publications/policy-analysis/american-welfare-state-how-we-spend-nearly-$1-trillion-year-fighting-poverty-fail).

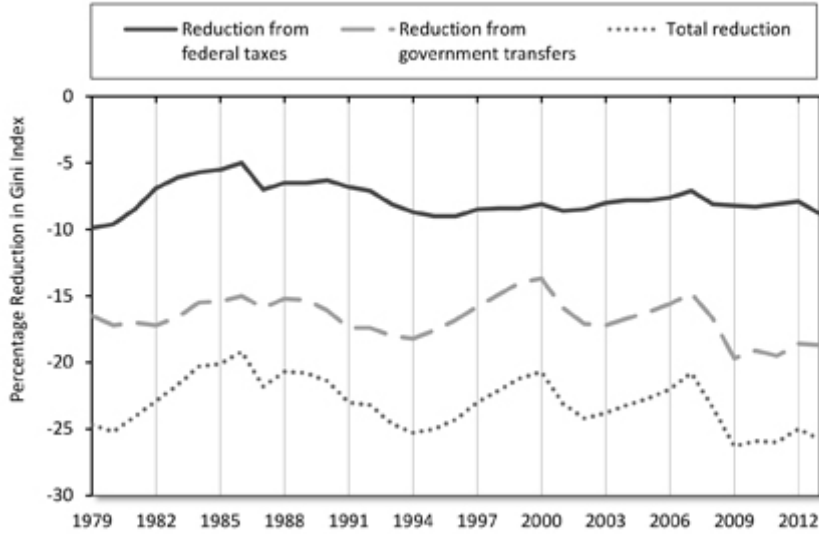

Şekil 2. Gelirin Beşte Birlik Kısımının Yeniden Dağıtımına Göre ve En Üstteki %1'lik Kesim, 2012

Kaynak: Gerald Prante and Scott A. Hodge, "The Distribution of Tax and Spending Policies in the United States," *The Tax Foundation*, November 8, 2013, <http://taxfoundation.org/article/distribution-tax-and-spending-policies-united-states>.

Şekil 3. Federal Vergilerden ve Devlet Transferlerinden Gini Endeksi'ndeki İndirimler, 1979-2013

Kaynak: Congressional Budget Office, "The Distribution of Household Income and Federal Taxes, 2013," Figure 15, "Reduction in Income Inequality from Government Transfers and Federal Taxes, 1979 to 2013," <https://www.cbo.gov/sites/default/files/114th-congress-2015-2016/reports/51361-FigureData.xlsx>.

Not: Gini Endeksi veya Gini Sabitesi, kümülatif gelir payları ile nüfusun dağılışı arasındaki ilişkiye dayalı yaygın bir gelir eşitsizliği ölçөгüdür. Ölçek, tipik olarak kusursuz bir eşitliği temsil eden 0'dan tam bir eşitsizliğe denk gelen 1 arasında değişir. Dünya Bankası gibi bazı kaynaklar 0 ila 100 arasında bir eşdeğer aralığı kullanırlar.

Brookings Enstitüsü (*Brookings Institution*)'nün yaptığı yeni bir araştırma da benzer sonuçlara ulaşmaktadır. ABD Merkez Bankası Yönetim Kurulu'ndan Jesse Bricker, Alice Henriques ve John Sabelhaus ile Pennsylvania Üniversitesi (*University of Pennsylvania*)'den Jacob Krimmel %1'lik en üstteki kesimin servet ve gelir temerküzünün 1992'den sonra gerçekten arttığını, ancak Piketty'ninki de dâhil, daha önce yapılmış araştırmaların iddia ettiğinden çok daha az artmış olduğunu tespit etmişlerdir. Çalışmanın yazarları, hesaplamalarına, devlet transferlerini ve aynen tazmini dâhil etmekle, %1'lik en üst kesin tarafından kazanılan gelir payının 1991'deki %11'den 2012'de %18'e çıkmış olduğunu gördüler. Bu, mesela Piketty ve mesai arkadaşı Emmanuel Saez'ın konu hakkındaki güncellenmiş eserlerindeki %23 tahmininden hatırı sayılır ölçüde azdır.²⁷

Amerikan Ekonomi Dergisi (*American Economic Review*)'ndeki bir başka çalışmada, Philip Armour, Richard Burkhauser ve Jeff Larrimore hane halkı birleşim (büyüklüğü ve bağımlılığını ayarlama) ve transferlerdeki (hem nakdi hem de aynı) değişimleri kontrol ettiler ve 1979'dan 2007'ye ve 1989-2007 dönemi için gelir spektrumunun her yerinde önemli kazançlar var olduğunu fark ettiler. Bununla birlikte, en üsttekilerin kazançları tabandakilerin kazançlardan küçüktü; bu da bu ölçekle bakıldığında, eşitsizliğin 1989'dan Büyük Durgunluğa kadar gerçekten *düşmüş* olması demektir.²⁸

Bu problemler göz önüne alındığında, eşitsizliği ölçmenin daha iyi bir yolu, gelir grupları arasında tüketimdeki farklılıklara bakmak olabilir.

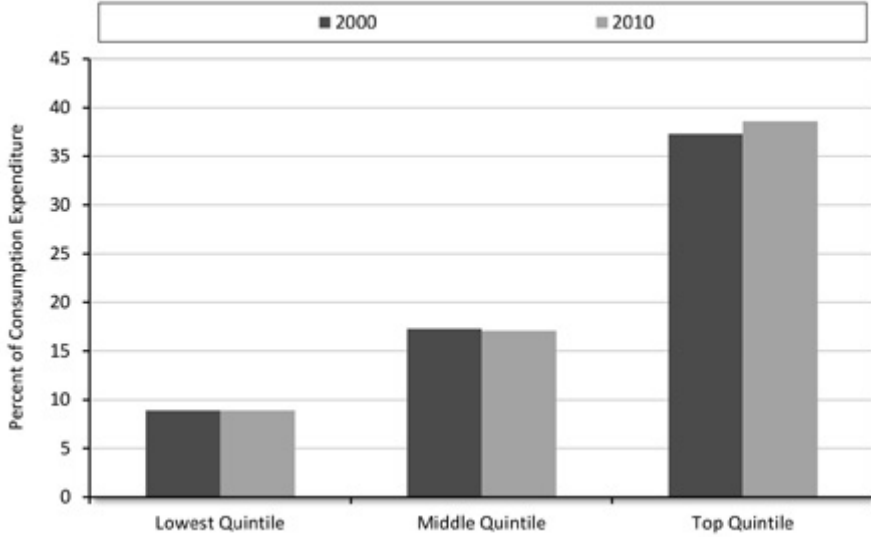
Yine, Amerikan Girişmcilik Enstitüsü'nden Hassett ve Aparna Mathur'ün gerçekleştirdiği bir çalışma, "gelir grupları arasındaki tüketim açığının zaman içinde hatırı sayılır ölçüde istikralı kalmış" olduğunu ortaya koydu. Eğer hane halklarını vergiden önceki gelire göre ayırırsanız, 2010'da, tabandaki beşte birlik kesimin bütün tüketiminin %8,7'sini, orta beşte birlik kesimin %17,1'ini ve en üstteki beşte birlik kesimin de %38,1'ini karşılıyor olduğunu görürsünüz. 10 yıl geriye, 2000'e — yani iki durgunluktan önceki, Bush'un

27 Bricker v.d., "Measuring Income and Wealth at the Top Using Administrative and Survey Data."

28 Philip Armour, Richard V. Burkhauser, ve Jeff Larrimore, "Deconstructing Income and Income Inequality Measures: A Crosswalk from Market Income to Comprehensive Income," *American Economic Review* 103, no. 3: 173-77, <https://www.aeaweb.org/articles.php?doi=10.1257/aer.103.3.173>.

vergi kesintilerinin olduğu, küreselleşme ve bilgisayarlaşmanın sürüp gittiği döneme— gittiğinizde rakamların benzer olduğunu görürsünüz. Bu tabandaki beşte birlik kesimin tüketimin %8,9'unu, orta beşte birliğin %17,3'ünü ve en üst beşte birliğin %37,3'ünü teşkil ediyor (Şekil 4).²⁹

Şekil 4. Gelir Beşte Birlik Kesimleri Arasında Tüketim Harcaması Payları, 2000 ve 2010

Kaynak: Kevin A. Hassett and Aparna Mathur, "A New Measure of Consumption Inequality," American Enterprise Institute, June 2012, https://www.aei.org/wp-content/uploads/2012/06/-a-new-measure-of-consumption-inequality_142931647663.pdf.

Hassett ve Mathur, gelirlerin %1'lik en üsk kesimine özel olarak bakmamış olsalar da çalışmaları, bu en üst kesimde kazançlar olmuş olsa bile, bu kazançların gelir basamaklarının daha aşağısında olanlar için aksi tüketim etkilerinden kaynaklanmamış olduğunu ispatlamıştır.

Elbette, bu farklı sonuçlar, farklı ekonomik eşitsizlik ölççeklerine bağlıdır. Piketty ve diğerleri kümülatif servete ilişkin, gelirin yıldan yıla birikmesindeki eşitsizliğe ilişkin olandan daha çok kaygılıdır. Neticede, en üst beşte birlik kesim artan servetlerini harcamaktan ziyade tasarruf ediyor olabilirler. Zamanla, bu artan bir eşitsizliğe yol açabilir. Ne var ki o hâlde bile, deliller

²⁹ Kevin A. Hassett ve Aparna Mathur, "A New Measure of Consumption Inequality," American Enterprise Institute, Haziran 2012, https://www.aei.org/wp-content/uploads/2012/06/-a-new-measure-of-consumption-inequality_142931647663.pdf; Kevin A. Hassett ve Aparna Mathur, "Hassett and Mathur: Consumption and the Myths of Inequality," *Wall Street Journal*, 24 Ekim 2012, <http://www.wsj.com/articles/SB10000872396390444100404577643691927468370>.

servet dağılımındaki farklılığın, Piketty ve destekçilerinin inandığı ölçüde hızlı artmamış olduğunu göstermektedir. Mesela, Bricker ve arkadaşları en üst %1'lik kesimin elde tuttuğu toplam servet payının, o dönemde Saez ve Gabriel Zucman'ın Piketty'ninki ile alakalı olarak güncelledikleri çalışmada tahmin edilen %42'ye karşılaştırınca kabaca %27'den %33'e yükseldiğini de gördüler.³⁰

Bricker'in çalışması, servet eşitsizliğinde, aslında, diğer çalışmalarından daha büyük bir fark göstermektedir. Mesela, ABD Merkez Bankası Tüketici Finans Anketini kullanan bir araştırmaya göre, Amerikalıların en varlıklı %1'i, 1969 yılında ülkenin servetinin %34,4'ünü elinde bulunduruyordu. Verilerin mevcut olduğu son yıl olan 2013'e gelindiğinde, bu oran biraz yükselerek kabaca %36'ya çıktı.³¹

Dahası, geçtiğimiz yıllardaki durgunluk özellikle varlık sahiplerini önemli ölçüde etkiledi. Gerçekten, Vergi Vakfı (*Tax Foundation*), 2007'den 2009'a kadar vergi iadelerinin sayısında, kazançlarda, en az 1 milyon \$'lık bir miktarda, yani %40'lık bir düşüşün olduğunu gördü. "Süper zenginler" arasında düşüş daha da sertti: Kazançlarda 10 milyon \$'ın üzerinde kayda geçen vergi iadelerinin sayısı %54 oranında düştü.³² Gerçekten de en üstteki %1'lik kesim, 2006 yılında Amerika'daki bütün gelirlerin neredeyse %20'sini kazanmışken, bu oran 2009'da %15'in biraz üstüne gerilemiştir.³³ Böylesi bir oynama, varlıklıların yatırım gelirinden ayrılmayan risklere daha çok maruz kaldıklarını gösterir. Mesela menkul kıymetler borsası, durgunluk döneminde çok sert bir düşüş yaşadı; çok açıktır ki taşınmazların değeri de aynı şekilde düştü. Eğer eşitsizlik büyük endişenizdiyse, durgunluktan memnun kalmalıydınız. [Zira o dönemde] eşitsizlik *azaldı*.

Bütün bunlardan sonra, öyle görünüyor ki eşitsizlik yaygın haliyle tasvir edildiği gibi büyük bir problem olmayabilir. Vergileri, transferleri ve diğer faktörleri göz önüne aldıktan sonra zenginle fakir arasındaki fark, Piketty ve diğerlerinin ileri sürdükleri gibi ne büyüktür ne de hızlı bir biçimde artmaktadır. Ancak, öyle olduğunu var saysak bile bunun kötü olduğunu kabul edip

30 Aradaki fark muhtelif veri kaynaklarına ve Bricker ile meslektaşlarının o kaynakları çalışmaya dahil etmesine olanak tanıyan kapsayıcı gelir tanımlarına dayandırılabilir. Onlar bireysel vergi birimleri yerine aileleri analiz ediyorlar ve Tüketici Mali Durum Analizi ile Millî Gelir ve Ürün Hesapları veri kaynaklarını kullanmaları, aynı ve vergilendirilmemiş transferler ile birlikte toplam gelirin daha kapsayıcı bir ölçümünü sağlıyor.

31 A.g.e.; ve Edward N. Wolff, "The Asset Price Meltdown and the Wealth of the Middle Class," Tablo 2, "The Size Distribution of Wealth and Income, 1962-2010," NBER Working Paper no. 18559, Kasım 2012, <http://www.nber.org/papers/w18559>.

32 Scott A. Hodge, "How Do You Tax a Millionaire? First, You Get a Millionaire," Tax Foundation, 6 Ekim 2011, <http://taxfoundation.org/blog/how-do-you-tax-millionaire-first-you-get-millionaire>.

33 Bricker v.d., "Measuring Income and Wealth at the Top Using Administrative and Survey Data."

etmeyeceğimiz sorusu gündeme gelmektedir. Eşitsizlik, kendiliğinden neden kötü olsun?

MİT 2. Zenginler Kendi Paralarını Kendileri Kazanmamıştır.

Eşitsizlik hususundaki tartışmanın büyük bir kısmı hakkaniyete ilişkin argümanlarla bağlantılıdır. Hakkaniyet, her şeyden önce, Amerikan politikasının en asli değerlerinden biridir.

Amerikalılar servete veya bazı insanların diğerlerinden daha varlıklı olduğu gerçeğine bir kesinlik içinde öfkelenmiyorlar. Söz gelişi 2015'te yapılan bir Cato/YouGov araştırması, Amerikalıların "daha çok üreten insanların, yalnızca sıkı çalışanlardan daha fazla ödüllendirilmesi gerektiği" ifadesine %42-26 aralığıyla katıldıklarını ortaya koydu.³⁴ Ne var ki bu inanç, zenginlerin servetlerini "havadan kazanmamış" oldukları hissi ile dengelenmektedir. Mesela, Uluslararası İş ve Sosyal Araştırma Dergisi (*International Journal of Business and Social Research*)'nde yayımlanan bir çalışma, "Horatio Alger etkisi" adı verilen şeyin hâlâ var olduğunu, yani Amerikalıların varlıklı müteşebbislere hâlâ hayranlık duyarken, servetlerini miras yoluyla elde edenlere veya onu finansal alışverişlerle kazananlara karşı "nispi bir küçümseme" hissi duyduklarını ortaya koymuştur.³⁵

Mirasla elde edilen servet neticede, "havadan kazanılmış" ödülün çok ti-pik bir tanımıdır. Anne babalar mal ve mülklerini sıkı bir çalışmayla elde etmişler, ne var ki mirasçılar, o mirası kazanmak için kazara onlardan doğmuş olmanın -tam anlamıyla tesadüfi bir şans- ötesinde hiçbir şey yapmamışlardır.

Ve yakın geçmişteki Wall Street suiistimali, banka kurtarma ve yine yakın geçmişteki durgunluğun sonrasında, kamuoyu giderek piyasada oynayanların artık iyi kimseler olmadıklarına giderek daha çok inanıyor. Her şeyden önce, vadeli alışverişin ve diğer mali aktivitelerin ne olduğunu ve onların ekonominin geneline nasıl fayda verdiklerini gerçekten kaç kişi anlıyor? *The Big Short* gibi filmler Wall Street işletmecilerini hep şaibeli kimseler olarak tasvir eder. Ve finans sektöründe belli ki açık bir suçtan fazlası da görülmüştür. Bernie Madoff'u hatırlayınız.

34 Emily Ekins, "Cato/YouGov November 2015 National Survey," Cato Institute, Topline Results Release 2, "Moral Foundations and Election 2016," http://object.cato.org/sites/cato.org/files/wp-content/uploads/toplines_roleofgovt.pdf.

35 Lyle Sussman, David Dubofsky, Alan S. Levitan, ve Hassan Swidan, "Good Rich, Bad Rich: Perceptions about the Extremely Wealthy and Their Sources of Wealth," *International Journal of Business and Social Research* 4, no. 8 (2014), <http://thejournalofbusiness.org/index.php/site/article/view/585>.

Ne var ki klişeler tutmakta mıdır? Varlıklılar ya paralarını miras olarak alan fon bebeklerine ya da Wall Street tacirlerine mi güveniyor gerçekten?

Piketty ve diğerleri miras alınan servetle ilgili çok büyük bir endişe taşıyıcılar da deliller, insanların nasıl varlıklı oldukları hususunda mirasın çok cüzi bir rolü bulunduğu fikrini veriyor. Araştırmalar farklı sonuçlar verse de adil bir doğruluk derecesiyle denilebilir ki, zenginlerin ezici bir çoğunluğu, zenginliklerini miras yoluyla edinmemişlerdir. Mesela, dünya çapındaki milyarderlere ilişkin bir çalışma, 10 Amerikan milyardenden üçe yakın kısmının o pozisyona servetlerini miras yoluyla elde ederek ulaştığını ve ABD’de “kendi çalışarak zengin olan milyarderlerin payının çok hızlı bir şekilde artmakta olduğunu” ortaya koyuyor.³⁶ Ve bu zenginlerin en zenginlerini temsil ederken, biraz daha az varlıklıların miras yoluyla zengin olma ihtimallerinin daha da az olması muhtemeldir. BMO Finans Grubu’nun bir raporu, servetlerinin çoğunluğunu miras yoluyla elde eden yalnızca %3 bir azınlığa kıyasla, net kazancı yüksek Amerikalıların üçte ikisinin kendisinin zengin olmuş kabul edilebileceğini ortaya koydu. İlginçtir, bu çalışma bu insanların neredeyse üçte birinin ya ilk nesil Amerikalılar ya da kendileri başka yerlerde doğmuş kişiler olduklarını da ortaya çıkardı. Bu varlıklı “yeni Amerikalılar”ın %80’i servetlerini miras yoluyla elde etmeyip kendileri kazandıklarını kaydetmişlerdir.³⁷ Nihayet, US Trust’un yaptığı bir araştırma, varlıklı Amerikalıların %70’inin orta sınıf veya düşük gelirli hane halkları içinde yetişmiş olduklarını belirledi. 5 milyon \$’dan fazla serveti olanlar arasında bile, ancak üçte biri varlıklı olarak yetişmiştir.³⁸

Dahası, mirasın rolü son nesil için azalmıştır. Her ikisi de finans profesörü olan Şikago Üniversitesi (*University of Chicago*)’nden Steven Neil Kaplan ve Stanford’dan Joshua Rauh’ın yürüttükleri yakın zamanda yapılan bir çalışma, son yıllarda Forbes 400 listesini oluşturanların, daha önceki on yıllara nispetle daha azının varlıklı olarak yetiştiğini ortaya koymuştur; bunların oranı 1982’de %60 iken bugün %32’ye düşmüştür.³⁹ Forbes 400’ün kabaca %20’si fakir olarak yetişmiştir, bugünkü bu yüzdelik değer 1982’deki ile hemen hemen aynıdır. Forbes 400 listesindeki bireylerin çok büyük çoğunluğu bir aile işletmesi miras almamıştır. Kaplan ve Rauh, 2011 yılında listedeki-

36 Caroline Freund ve Sarah Oliver, “The Origins of the Superrich: The Billionaire Characteristics Database,” Peterson Institute for International Economics, Working Paper 16-1, Şubat 2016, <https://piie.com/publications/wp/wp16-1.pdf>.

37 BMO Financial Group, “Changing Face of Wealth,” Haziran 2013, <https://newsroom.bmo.com/press-releases/bmo-private-bank-changing-face-of-wealth-study-tw-tsx-bmo-201306130880202001>.

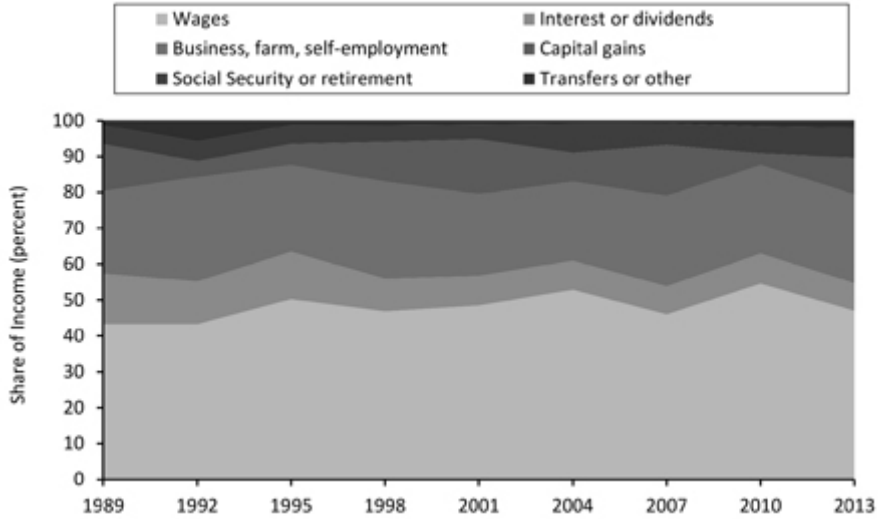
38 U.S. Trust, “2015 U.S. Trust Insights on Wealth and Worth Survey,” Bank of America Private Wealth Management, http://www.ustrust.com/publish/content/application/pdf/GWMOL/USTp_ARTNTGDB_2016-05.pdf.

39 Steven Neil Kaplan ve Joshua Rauh, “Family, Education, and Sources of Wealth among the Richest Americans, 1982-2012,” *American Economic Review* 103, no. 3 (Mayıs 2013): 158-162.

lerin %69'unun kendi işlerini kendilerinin kurduğunu tespit etmişlerdir. Bu oran 1982'de yalnızca %40 idi.⁴⁰ Benzer biçimde, finans araştırmacıları Robert Arnott, William Bernstein ve Lillian Wu'nun *Cato Journal* için yaptıkları bir analiz "2014'teki Forbes 400 listesindeki servetin yarısının, bir nesil içinde en baştan üretilmiş olduğu" sonucuna vardı.⁴¹

Mirasın önemsiz rolüne dair başka bir savunu, ücret gelirlerinin varlıklı Amerikalılar için çoğunluk net değerinden sorumlu olduğu gerçeğinde görülebilir. Net değer bakımından zirvedeki %10'luk kesim içinde olanlar arasında, ücretler 2013 yılında gelirlerinin %47'sini teşkil etmiştir; bu oran 1989 yılındakinden yüksektir (Şekil 5). Bir mirastan gelmeleri muhtemel olan ama münhasıran öyle olmaları gerekmeyen faiz, kâr payı veya sermaye kazancı gibi bileşenler, en üstteki 1/10 için gelirin %18'den azını teşkil etmiştir.⁴²

Şekil 5. Net Değerin En Üstteki % 10 Dilimdeki Hane Halklarının Gelir Kompozisyonu

Kaynak: Board of Governors of the Federal Reserve System, "2013 Survey of Consumer Finances," Table 2, "Amount of Before-tax Family Income, Distributed by Income Sources, by Percentile of Net Worth, 1989-2013 Surveys," http://www.federalreserve.gov/econresdata/scf/files/scf2013_tables_public_real.xls.

40 A.g.e.

41 Robert Arnott, William Bernstein, ve Lillian Wu, "The Myth of Dynastic Wealth: The Rich Get Poorer," *Cato Journal* 35, no. 3 (Güz 2015): 447-85, http://object.cato.org/sites/cato.org/files/serials/files/cato-journal/2015/9/cj-v35n3-1_0.pdf.

42 Federal Rezerv Sistemi Yöneticiler Kurulu, "Changes in U.S. Family Finances from 2007 to 2010: Evidence from the Survey of Consumer Finances," *Federal Reserve Bulletin* 98, no. 2 (Haziran 2012).

Aslında, mirasın eşitsizliği arttırmada rol oynadığına ilişkin bir netlik yoktur: Her ikisi de iktisatçı olan New York Üniversitesi (New York University)'nden Edward Wolff ile ABD İş İstatistikleri Ofisi (*U.S. Bureau of Labor Statistics*)'nden Maury Gittleman tarafından yakın geçmişte sunulan bir tebliğ, servet transferlerinin eşitliği sağlama eğiliminde olduğunu ortaya koydu. Zira daha zengin hane halkları fakirlerinkinden daha fazla servet transferi alıyor olsa da “*şu andaki servet hisselerine oranla, servet transferleri aslında daha fakir hane halkları için daha yüksektir.*”⁴³ Bir örnekle açıklarsak, beyaz hane halkları daha fazla servet transferi alıyor olmalarına rağmen siyahi hane halklarındaki servetin üçte biri servet transferlerinden gelmektedir, bu oran beyaz hane halklarında beşte bir şeklindedir. Aynı dinamik, genel olarak daha genç ve daha düşük gelirli hane halkları için de geçerlidir.

Zenginler hisse senedi ticaretinin veya diğer finansal hizmetlerin esas olarak içinde de değildir. Amerika'da para kazananların en üstteki %1'lik kesimine dair bir araştırmaya göre, bunların %14'ünden biraz daha azı bankacılık veya finans sektörüne dâhil olmuştur.⁴⁴ Kabaca üçte biri mali olmayan sektörlerde girişimci veya idarecidir. Yaklaşık %16'sı doktorlardan ve diğer sağlık meslek elemanlarından oluşur. Avukatlar %8'den biraz fazlasını teşkil eder ve mühendisler, bilim adamları ve bilgisayar profesyonelleri %6,6'yı oluşturur.⁴⁵ Spor ve eğlence sektörlerinden kimseler neredeyse %2'yi meydana getirir (bkz., Şekil 6).⁴⁶ Ultra servet sahibi olanların finans sektörüne dâhil olmaları ihtimali biraz daha yüksektir, ama çok da fazla değil. 30 milyon \$'dan fazla kazananların kabaca %22'si “maliye, bankacılık ve yatırım” işlerine dâhil olmaktadır.⁴⁷

43 Edward N. Wolff and Maury Gittleman, “Inheritances and the Distribution of Wealth or Whatever Happened to the Great Inheritance Boom,” *Journal of Economic Inequality* 12 (2014): 439-68, <http://piketty.pse.ens.fr/files/WolffGittleman2013.pdf>.

44 Jon Bakija, Adam Cole, ve Bradley T. Heim, “Jobs and Income Growth of Top Earners and the Causes of Changing Income Inequality: Evidence from U.S. Tax Return Data,” Ocak 2012, <http://web.williams.edu/Economics/wp/BakijaColeHeimJobsIncomeGrowthTopEarners.pdf>.

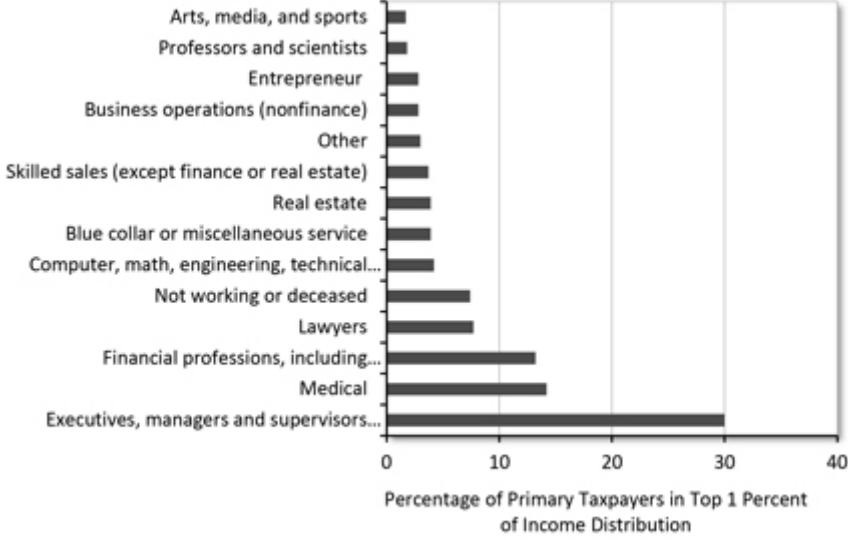
45 *A.g.e.*

46 *A.g.e.*

47 Wealth-X, “World Ultra Wealth Report 2013,” <http://wuwr.wealthx.com/Wealth-X%20and%20UBS%20World%20Ultra%20Wealth%20Report%202013.pdf>.

Şekil 6. Sermaye Kazançları da Dâhil, %1'lik En Üstteki Kesimin Vergi Mükelleflerinin Mesleki Dağılımı

Kaynak: Jon Bakija, Adam Cole, and Bradley T. Heim, "Jobs and Income Growth of Top Earners and the Causes of Changing Income Inequality: Evidence from U.S. Tax Return Data," April 2012, <http://web.williams.edu/Economics/wp/BakijaColeHeimJobsIncomeGrowthTopEarners.pdf>.

Genel olarak, zenginler zengin olmaya çalıştıkları için varlıklardır. Mesela Boston Merkez Bankası (Federal Reserve Bank of Boston)'ndan ekonomist Mark Aguiar ve Şikago Üniversitesi'nden ekonomist Erik Hurst'ün yürüttükleri bir araştırma, daha yüksek gelirli meslek adamlarının çalışma zamanlarının 1965'ten sonra artmış olduğunu, buna karşılık düşük becerili, düşük gelirli işçilerin çalışma zamanlarının ise azaldığını ortaya koydu.⁴⁸ Benzer biçimde, ekonomistler Kaliforniya Üniversitesi - Santa Barbara'dan Peter Kuhn ve Pomona Üniversitesi (Pomona College)'nden Fernando Lozano'nun yaptıkları çalışmaya göre, gelir basamaklarının en alt beşte birlik kesiminde yer alan kimselerden haftada 49 saatten fazla çalışanların sayısı 1980'den beri neredeyse %40 nispetinde düşmüştür.⁴⁹ Ama en yüksek beşte birlik kesim içinde, 49 saati aşan çalışma haftaları neredeyse %80 oranında artmıştır. New York Üniversitesi sosyoloji bölümü başkanı Dalton Conley,

48 Mark Aguiar ve Erik Hurst, "Measuring Trends in Leisure: The Allocation of Time over Five Decades," *Quarterly Journal of Economics* 122, no. 3 (2007): 969-1006, 2007.

49 Peter Kuhn and Fernando Lozano, "The Expanding Workweek? Understanding Trends in Long Work Hours Among U.S. Men, 1979-2006," *Journal of Labor Economics* 26, no. 2 (Nisan 2008): 311-43.

“yüksek gelirli kimselerin düşük gelirli kimselerden daha uzun saatler çalıştığı” sonucuna varmıştır.⁵⁰

Nobel ekonomi ödüllü psikolog Daniel Kahneman’ın yaptığı bir araştırma yılda 100.000 \$’dan fazla kazananların, ortalama olarak zamanlarının %20’sinden azını boş vakit etkinliklerine ayırdığını gösterdi. Oysa yılda 20.000 \$’dan daha az kazanan kimselerin boş vakit aktivitelerine ayırdıkları zaman üçte birden fazladır. Kahneman, “varlıklı olmanın, insanların haz alacakları şeyleri yapmaya daha az, mecburi işlere ise daha fazla vakit ayıracaklarının çoğunca güçlü bir yordayıcısı olduğu” sonucuna varmıştır.⁵¹

Bunların hiçbirini şansın, ayrıcalığın ve devlet politikalarının (aşağıya bakınız) kimin varlıklı olacağı hususunda bir rol oynamadığını ima etmek için söyleyemiyorum. Belli ki rolleri vardır. Ne var ki büyük ölçüde zenginler, kazandıkları için varlıklıdır. Ve bu serveti, geri kalan hepimizin hayatının değerini artıran mal ve hizmetleri üreterek, imal ederek veya sağlayarak kazanıyorlar. Bunun, Amerikalıların “adil” kabul ettikleri türden bir servet birikimine tam da uyduğu anlaşılıyor.

MİT 3. Zengin Zengin, Fakir de Fakir Olarak Kalıyor

Şurası kesin ki bazı aileler nesiller boyu varlıklı olarak kalıyor; ancak servetin, sıklıkla nesiller geçtikçe elden çıktığı ve dağıldığı da doğru; araştırmalar bazı gözü pek girişimci ve işadamlarınca biriktirilen servetin ömrünün nadiren uzun olduğunu gösteriyor. Pek çok durumda %70 kadarı ikinci neslin sonunda, %90 kadarı da üçüncünün sonunda buharlaşıp gidiyor.⁵²

Hatta daha da kısa bir dönemde, en üstteki %1’lik kesimin kompozisyonu genelde değişir. Tarihsel örneklere baktığımızda, gelirin beşte birlik en üst kesimdekiler, o listeden 20 yıl içinde çıkmayı bekleyebilir.⁵³ Elbette, birikmiş serveti ellerinde tutabilirler, ancak bu ölçükle bile değişimler hızlı bir biçimde gerçekleşir. Gerçekten, sermaye piyasalarındaki yükselişler nasıl bazı kimseleri zengin ederse, düşüş de onların servetini kısa sürede silip süpürebilir.

50 Dalton Conley, “Rich Man’s Burden,” New York Times, 2 Eylül 2008, http://www.nytimes.com/2008/09/02/opinion/02conley.html?_r=0.

51 Daniel Kahneman, Alan B. Krueger, David Schkade, Norbert Schwarz, ve Arthur A. Stone, “Would You Be Happier if You Were Richer? A Focusing Illusion,” *Science* 312, no. 5782 (Haziran 2006): 1908-10.

52 Missy Sullivan, “Lost Inheritance,” *Wall Street Journal*, 8 Mart 2013, <http://www.wsj.com/articles/SB10001424127887324662404578334663271139552>.

53 Gerald Auten, Geoffrey Gee, ve Nicholas Turner, “New Perspectives on Income Mobility and Inequality,” *National Tax Journal* 66, no. 4 (December 13): 893-912, <https://www.law.upenn.edu/live/files/2934-autengeetturner-perspectives-on-mobility-inequality>.

Forbes 400'ün 1982'deki ilk edisyonunda yer alanların 2014 listesinde yalnızca %34'ününün kalmış olması ve her listede ancak %24'ünün görünmesi dikkate değer bir husustur.⁵⁴ Elbette bazıları hayatlarını kaybettikleri için listeden çıkmıştır; ne var ki pek çoğu servetlerinin korunabilecek derecede yeterli büyümediğini görmüştür. Üstelik bu önemli kazançları gerektiremediği halde... Söz gelişi, servetlerindeki yalnızca %4'lük bir gerçek getiri oranı bile onların listede kalabilmesine yetecek olduğu tahminini yapılmaktadır.⁵⁵ Bu çok mütevazı bir hedefi bile gerçekleştirememiş olmaları, zenginlerin servetlerini, Piketty'nin öne sürdüğü gibi, ekonomik büyümenin üzerinde bir oranda arttırmayı sürdüremedikleri fikrini vermektedir.

Büyük servetlerin mirasçıları özellikle kötü bir performans sergilemişlerdir. Mesela, Du Pontları veya Rockefellerleri nesiller boyu devam edip giden bir zenginliğin somut örnekleri gibi düşünebiliriz. Bu iki aileden otuz sekiz kişi 1982 listesinde yer alıyordu; ne var ki şu anda du Pont ailesinden, önceki listede yer alan 16 kişiden hiçbiri yok ve Rockefeller ailesinden de yalnızca 100 yaşındaki Baba David var. Hearst'ın servetinin vârislerinden de kimse yok. Durstlar ve Searleler gibi Mellonlardan da kimse mevcut değil.⁵⁶ Miras, listenin kompozisyonunda büyük ya da artırıcı bir rol oynamıyor: 2005'ten beri paralarını miras yoluyla elde edenler, yeni gelenlerin yalnızca %10'unu ve bu yeni gelenlerin servetlerinin %15'ini oluşturmuştur. İlk listedeki ailelerin çocuk veya torunları, 2014 listesindeki toplam servetin ancak %39'unu teşkil etmektedir.

Gelirin en üstteki %1'lik kesime ulaşanlar için, o dilimdeki uzun zaman dönemlerindeki harcamaları nispeten nadirdir. Hirschl ve Rank'e göre, en üstteki %1'lik gelir dağılımında yer alan ve yaşları 25 ila 60 arasında olan kimselerden ancak %2,2'si, orada beş yıl ya da daha fazla süreyle kalabilmiştir. %1'lik en üst kesimdekilerin ancak %1,1'i, 10 ya da daha fazla yıl kalabilmiştir. En üstteki %1 gelir grubu içinde arka arkaya 10 yıl kalabilmek ise daha da nadir bir durumdur: Bunu yalnızca %1'in yarısı becerebilmektedir.⁵⁷ Kısaca, üst üste yıllarca orada kalıp da devasa gelirler elde eden kemikleşmiş bir zirve %1likler sınıfı yoktur.

54 William McBride, "Thomas Piketty's False Depiction of Wealth in America," Tax Foundation, 14 Ağustos 2014; and Arnott et al., "The Myth of Dynastic Wealth."

55 Lawrence Summers, "The Inequality Puzzle," *Democracy* 33 (Yaz 2014), <http://democracyjournal.org/magazine/33/the-inequality-puzzle/>.

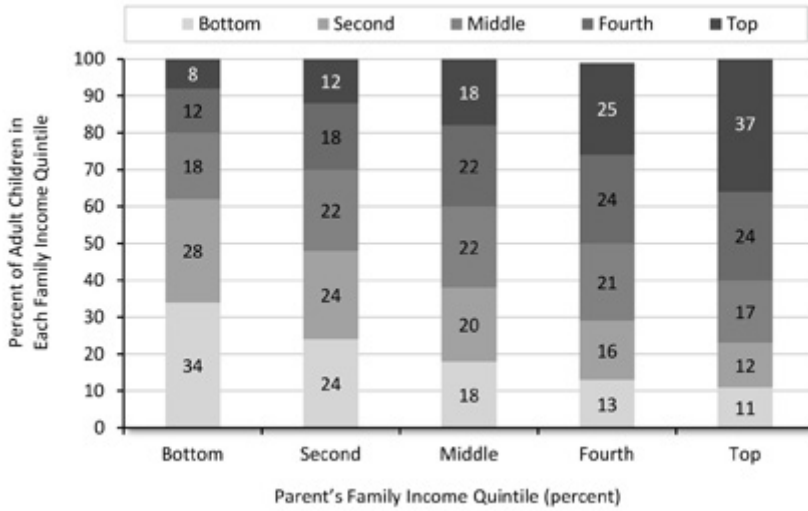
56 McBride, "Thomas Piketty's False Depiction of Wealth in America."

57 Thomas A Hirschl ve Mark R. Rank, "The Life Course Dynamics of Affluence," *PLoS ONE* 10, no. 1 (Ocak 2015): e0116370, <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0116370>.

Aynı zamanda, fakirlerin zengin olmaları, en azından yoksulluktan kurtulmaları ihtimali devam ediyor. Araştırmalar, çalışmaya 1/5'lik tabanda başlayanlardan aşağı yukarı yarısının 10 yıl içinde daha yüksek bir 1/5'lik kesime yükselmiş olduklarını gösteriyor.⁵⁸ Daha yakın geçmişteki bir çalışma raporu, gelirden en fakir 1/5 içinde bulunan ailelerin %43'ünün ve ikinci 1/5 içindeki ailelerin %27'sinin iki yıllık bir dönemde en az %25'lik bir gelir artışı yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır.⁵⁹ Bu rakamlar, bir kerelik aktif satışı (bir evin satışı) ile birazcık çarpıtılmış olabilir, ne var ki genel olarak anlaşıldığından, hatırı sayılır ölçüde fazla bir ekonomik hareketliliği yine de göstermektedir.

Ve çocukları bu hareketliliği daha da ileri götürmeyi bekleyebilir. Ebeveynleri, en alt 1/5'lik gelir grubunda olan her beş çocuktan biri, yetişkinlikte en yüksek iki 1/5'lik kesimden birine ulaşacaklardır.⁶⁰

Şekil 7. Çocukların, Ebeveynin Gelirine Göre Nispi Ekonomik Hareketliliği

Kaynak: Raj Chetty, Nathaniel Hendren, Patrick Kline, and Emmanuel Saez, "Where Is the Land of Opportunity? The Geography of Intergenerational Mobility in the United States," http://www.equality-of-opportunity.org/images/mobility_geo.pdf.

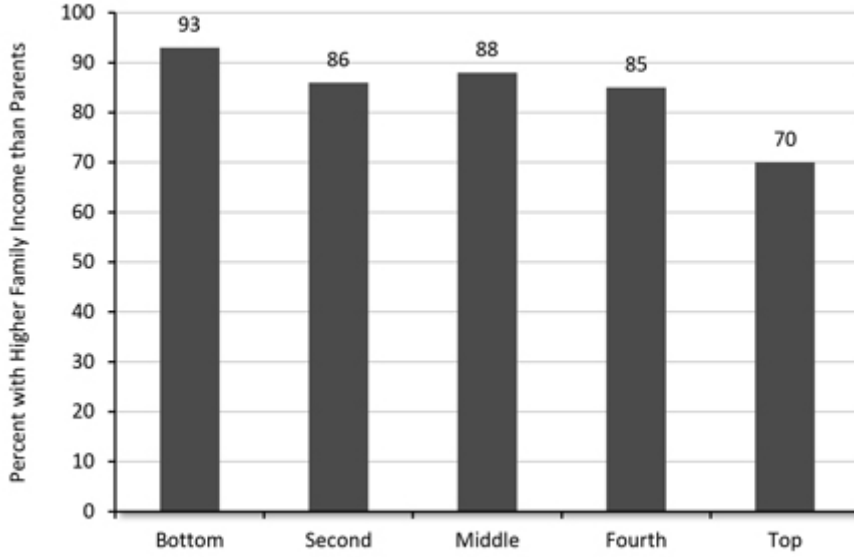
58 United States Department of the Treasury, "Income Mobility in the U.S. from 1996 to 2005," November 13, 2007, <https://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/Documents/Report-Income-Mobility-2008.pdf>.

59 Jeff Larrimore, Jacob Mortenson, ve David Splinter, "Income and Earnings Mobility in U.S. Tax Data," Washington Center for Equitable Growth Working Paper 2016-06 (Nisan 2016), <http://equitablegrowth.org/income-and-earnings-mobility-in-us-tax-data/>.

60 Raj Chetty, Nathaniel Hendren, Patrick Kline, ve Emmanuel Saez, "Where is the Land of Opportunity? The Geography of Intergenerational Mobility in the United States," http://www.equality-of-opportunity.org/images/mobility_geo.pdf.

Dahası, bu çalışmalar nispi gelir hareketliliği üzerinde odaklanmaktadır. Çocukların, geçim maliyeti ve hane halkı büyüklüğü gibi faktörler ayarlandıktan/düzeltiltikten sonra, anne babalarından daha çok gelir elde edip etmediklerini göz önüne alan mutlak hareketliliğe bakılınca, Amerikalıların büyük çoğunluğu anne babalarından daha yüksek bir aile gelirine sahip olmaktadır (Şekil 8).

Şekil 8. Ebeveynin Aile Geliri Beşte Birine Göre Mutlak Hareketlilik

Kaynak: Pew Charitable Trusts, "Pursuing the American Dream: Economic Mobility across Generations," July 2012, http://www.pewtrusts.org/~media/legacy/uploadedfiles/wwwpewtrustsorg/reports/economic_mobility/pursuingamericandreampdf.pdf.

Ekonomik hareketlilik arzu ettiğimiz kadar güçlü olmayabilir. Özellikle, yukarı hareketlilik on yıllardır yavaştır. Bu problemin sebepleri ve çözümlerine dair tartışılması gereken çok husus vardır. Ne var ki zenginin zengin, fakirin fakir olarak kalacağı fikri basitçe yanlıştır.

MİT 4. Daha Çok Eşitsizlik Daha Çok Yoksulluk Demektir

Belki de ekonomik eşitsizlikten bu kadar çok endişe duyulmasının sebebi, onu içgüdüsel olarak yoksullukla özdeşleştirmemizdir. Ne de olsa yoksulluk, servet madalyonunun öbür yüzüdür. Ve yaşama standartlarındaki herkesi kapsayan kazançlara rağmen, pek çok sayıda Amerikalı (en azından geleneksel ölçüklere göre) fakir kalmaya devam etmektedir. 2014 yılında, Amerikalı

kadınların %16'sı, Afro-Amerikalıların %26,2'si ve çocukların %21,1'i dâhil, %15'e yakını yoksulluk içinde yaşıyordu.⁶¹

Ne var ki yoksulluk ile eşitsizliğin aynı şey olmadıklarını hatırlamak önemlidir. Gerçekten de yarın herkesin gelirini ikiye katlayacak olsak, yoksulluğu azaltmak için büyük bir şey yapmış oluruz; ancak aynı zaman zenginle fakir arasındaki farkı daha fazla açmış oluruz. Bu kötü bir şey midir?

Eşitsizlikle yoksulluk arasında ispatlanabilmiş bir ilişki yoktur. Yoksulluk oranları bazen, nispeten istikrarlı eşitsizliğin bulunduğu dönemlerde yükselmiş ve eşitsizliğin arttığı dönemlerde düşmüştür. Bir kimsenin kazanmasının mutlaka diğer bir kişinin kaybetmesi anlamına geldiğini öngören fikir tarihle veya ekonomiyle bağlarını tamamen koparmış sıfır toplamlı bir ekonomi görüşünü yansıtır. Ekonomi, büyüklüğü itibarıyla sabit değildir; tek mesele dağıtım problemidir. Bilakis, bütün bir pasta, herkesin erişimine açık kaynaklarla büyüyebilir.

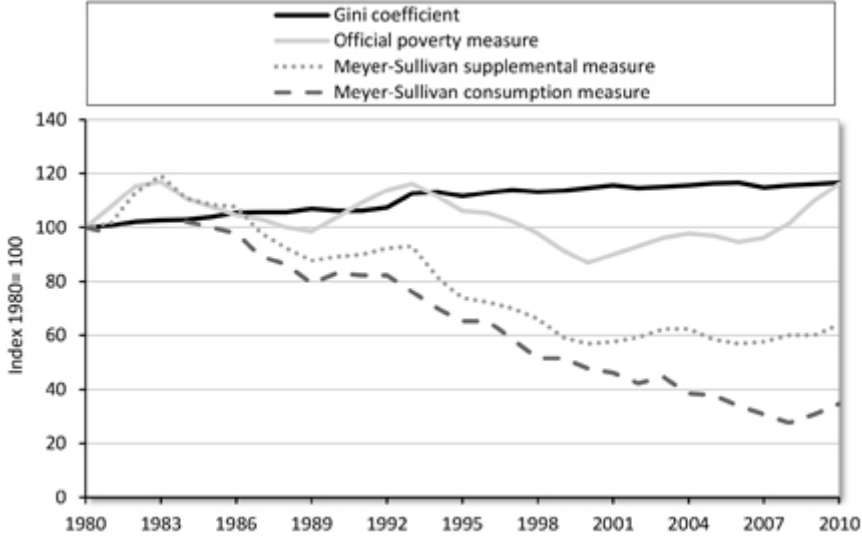
Resmi yoksulluk ölçüğü olan Gini katsayısı (biri gelire ve vergilerle transferleri hesaba katmaya, diğeri de tüketime dayalı olan) ve ekonomistler Şikago Üniversitesi'nden Bruce D. Meyer ve Notre Dame'dan James X. Sullivan tarafından geliştirilmiş diğer ilave iki yoksulluk ölçüğü ile karşılaştırılınca, yoksulluk ile eşitsizlik arasında hiçbir açık ilişkinin ortaya çıkmadığı görülmektedir (Şekil 9).⁶² Gini katsayısı neredeyse tamamen kesintisiz olarak artarken, resmi yoksulluk oranı büyük ölçüde %13 ila %15 aralığında oynayıp durmuştur ve Meyer ile Sullivan'ın geliştirdiği iki ölçek 1980'den beri gözle görülür biçimde azalmıştır.⁶³ Tekrar etmek gerekirse, 1990'ların ortası ilgi çekici bir dönemdi; çünkü eşitsizlik, önceki dönemlere göre fark edilir şekilde yükseldi ama hem ilave yoksulluk ölçüğü (SPM) hem de resmi oran kayda değer azalmalar gördü.

61 Carmen DeNavas-Walt ve Bernadette D. Proctor, "Income and Poverty in the United States: 2014," United States Census Bureau, P60-252, Eylül 2015, <https://www.census.gov/content/dam/Census/library/publications/2015/demo/p60-252.pdf>.

62 Bruce D. Meyer ve James X. Sullivan, "Winning the War: Poverty From the Great Society to the Great Recession," NBER Working Paper no. 18718 (January 2013), <http://www.nber.org/papers/w18718>.

63 United States Census Bureau, "Historical Income Tables: Income Inequality," Table H-4, "Gini Ratios for Households, by Race and Hispanic Origin of Householder, 2015," <https://www2.census.gov/programs-surveys/cps/tables/time-series/historical-income-households/h04.xls>; United States Census Bureau, "Historical Poverty Tables: People and Families, 1959 to 2014," Tablo 5, "Percent of People by Ratio of Income to Poverty Level, 2015," <https://www2.census.gov/programs-surveys/cps/tables/time-series/historical-poverty-people/hstpv5.xls>; Meyer ve Sullivan, "Winning the War: Poverty from the Great Society to the Great Recession."

Şekil 9. 1980'den beri Gini Katsayısında ve Yoksulluk Oranlarındaki Değişim

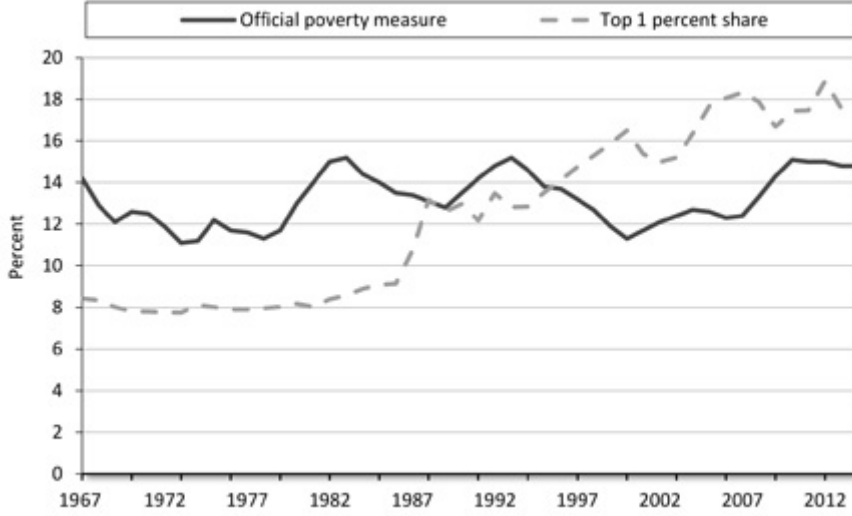
Kaynak: Census Bureau; Bruce D. Meyer and James X. Sullivan, "Winning the War: Poverty from the Great Society to the Great Recession," NBER Working Paper no. 18718, (January 2013), <http://www.nber.org/papers/w18718>.

Tüketime dayalı yoksulluk ölçüğü ile karşılaştırma, artan eşitsizliğe rağmen yoksullukta hatırı sayılır bir düşüş göstermesiyle özellikle ilgi çekicidir. Pek çok gözlemci, tüketimin yoksulların fiili yaşam standardının en iyi ölçüğü olduğuna inandığından, bu, artan eşitsizliğin daha fazla yoksullukla ilişkili olmadığını değil, aynı zamanda yükselen akıntının bütün tekneleri gerçekten kaldırabildiğini ima eder. Yani, zengine zengin olma imkânı veren aynı ekonomik faktörler, hayatı yoksullar için de iyileştirebilir.

Yoksulluk oranı, en varlıklı %1'lik kesimin vergiden sonra kazandığı gelir payına oranı ile karşılaştırıldığında benzer sonuçlar görülebilir. Aralarında fark edilebilir bir korelasyon bulunmamaktadır (Şekil 10).⁶⁴

64 Facundo Alvaredo, Tony Atkinson, Thomas Piketty, Emmanuel Saez, ve Gabriel Zucman, "The World Wealth and Income Database," <http://www.wid.world/>; United States Census Bureau, "Historical Poverty Tables: People," <https://www.census.gov/hhes/www/poverty/data/historical/people.html>.

Şekil 10. Yoksulluk ve En Üstteki %1'lik Kesim

Kaynak: Facundo Alvaredo, Tony Atkinson, Thomas Piketty, Emmanuel Saez, and Gabriel Zucman, "The World Wealth and Income Database"; and United States Census Bureau, "Historical Poverty Tables: People," <https://www.census.gov/hhes/www/poverty/data/historical/people.html>.

Yoksullukla eşitsizlik arasındaki ilişki belirsizliğini korumaktadır. Bu kısmen, kafa karıştırıcı çok sayıda değişkenin ve daha geniş toplumsal değişimlerin herhangi bir yargıda bulunmayı güçleştirmesinden dolayı böyledir. Ne var ki araştırmaların genel olarak gördüğü, yoksulluğun eşitsizliğe bağlanamayacağı hususudur.

Söz gelişi, yakın geçmişte Harvard'dan Dierdre Bloome'un sunduğu bir tebliğ "bireylerin ekonomik hareketliliği ile yetişirlerken yaşadıkları gelir eşitsizliği arasında bir ilişki olduğuna dair pek bir delil" görmemiştir... "Eşitsizliğin sürekli arttığı yirmi yıllık bir dönemde, nesiller arasındaki gelir esnekliği tutarlı bir eğilim göstermemiştir." Hemen hemen bütün araştırmalar, bu trendleri ulusal seviyede incelerken, o, eşitsizlik ve sosyal hareketlilikte eyalet seviyesindeki varyasyonu didiklemiştir. Tekrar etmek gerekirse böylesine bir ilişkiye dair bir delil bulamamaktadır; zira "çocukların eyaletlerde yetişirken maruz kaldıkları eşitsizlik, yetişkinler olarak yaşadıkları hareketliliğe dair bir bilgi vermiyor."⁶⁵

65 Dierdre Bloome, "Income Inequality and Intergenerational Income Mobility in the United States," *Social Forces* 93, no. 3 (2015): 1047-80, <http://sf.oxfordjournals.org/content/93/3/1047>.

Uluslararası düzeyde yaşananların da ABD'dekilerle paralellik gösterdiğini hatırlayalım. Gini katsayısını 100 ölçeği ile veren Dünya Bankası verilerini kullanarak, yakın geçmişte durumun pek çok ülkede aynı olduğunu görebiliriz.⁶⁶ Mesela, Çin 1990'da 32,43 Gini katsayısına sahipken, 2009'da bu değer 42,06'ya yükseldi; yani Çin daha eşitsiz hale geldi. Aynı zamanda, uluslararası yoksulluk sıralamalarında genellikle kullanılan ölçek olan, günde 1,25 \$'ın (satın alma gücü paritesine göre ayarlanan) altındaki parayla geçinen nüfus oranı 1990'da %60,18'den, 2009'da 11,8'e düştü.

Dahası, yoksulluğu ve eşitsizliği tartışırken, ABD'de resmi yoksulluk oranının 1970'lerin ortalarından beri nispeten istikrarlı devam ederken, bir zamanlar Amerikalılar arasında yaygın olan derin yoksulluk türünün, eşitsizlikteki 50 yıl içinde yaşanmış artışa rağmen, büyük ölçüde bertaraf edilmiş olduğunu akıldan çıkarmamalıyız. Mesela, açlığı ele alalım. 1960'lar da, ABD nüfusunun beşte biri kadarı ve yoksulların üçte birinden fazlası temel besinlerde tavsiye edilen günlük besin miktarı ölçülerini karşılamıyordu. 266 ABD ilçesindeki şartlar, resmen "açlık yöreleri" diye adlandırılacak kadar kötüydü.⁶⁷ Bugün, kötü beslenme hatırı sayılır ölçüde azalmıştır. ABD tarım Bakanlığı'na göre, 2013 yılında, ABD hane halklarının yalnızca %5,6'sı "çok düşük gıda güvenliği"ne sahiptir; bu kategori 1960'ların şartlarıyla kabataslak karşılaştırılabilir.⁶⁸ Yoksulluk seviyesinin altında kalan kimseler arasında bile, ancak %18,5'i çok düşük gıda güvenliği kaydını düşmüştür.⁶⁹

Bir başka örneği meskenler oluşturmaktadır. 1975 yılı gibi yakın bir geçmişte, 2,8 milyondan fazla kiracı (kiracıların aşığı yukarı %11'i ve bütün hane halklarının %4'ü) "son derece yetersiz" sayılabilecek evlerde oturuyordu. Bunlar fiziki kusurları olan ya da sıhhi tesisatında, elektriğinde ve ısınmasında sıkıntı olan meskenlerdi. Bugün bu sayı 1,2 milyon (bütün hane halklarının

66 World Bank, Poverty and Equity Data, "Gini Index," <http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI/countries>; World Bank, Poverty and Equity Data, "Income Share Held by Highest 10%," <http://data.worldbank.org/indicator/SI.DST.10TH.10/countries>; World Bank, Poverty and Equity Data, "Poverty Headcount Ratio at \$1.90 a Day (2011 PPP) (% of Population)," <http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.DDAY/countries>.

67 Citizens Board of Inquiry into Hunger and Malnutrition, "Hunger, U.S.A.: A Report by the Citizens' Board of Inquiry into Hunger and Malnutrition in the United States" (Washington: New Community Press, 1968).

68 "Çok düşük gıda güvenliği" kategorisi bir ya da daha fazla üyesinin beslenme kalıbı para ya da diğer yiyecek kaynaklarının yetersizliği nedeniyle bozulmuş hanehalkını tespit ediyor. Düşük gıda güvenliğine sahip olarak sınıflandırılan hanehalkları gıdaya ulaşım problemleri ile düşük besin kalitesi göstergelerini çok defa tekrarlarken, düşük gıda alımı göstergeleri ancak çok az miktarda ortaya çıkmaktadır. Çok düşük gıda güvenliği seviyesindeki hanehalklarında çok defa düşük gıda alımı ile yetersiz gıda kaynakları sebebiyle bozulmuş beslenme kalıbı göstergeleri çıkmaktadır. Çok düşük gıda güvenliğine sahip hanehalklarından hepsi değil ama bir çoğunun yıl boyunca herhangi bir zamanda aç olduğu halde gıdaya yeterli parası olmadığı için yemek yemediği kaydedilmiştir.

69 Alisha Coleman-Jensen, Christian Gregory, ve Anita Singh, "Household Food Security in the United States in 2013," United States Department of Agriculture, Economic Research Report no. 173, Eylül 2014, <http://www.ers.usda.gov/media/1565415/err173.pdf>.

%1'i kiracıya gerilemiştir.⁷⁰ 1970'te hanehalklarının tam %17'5'inin adama-kıllı çalışan sıhhi tesisatı yoktu, bugün bu oran yalnızca %2'dir.⁷¹

Lüks ihtiyaç maddelerine bakılırsa konu daha fazla netlik kazanır. Söz gelişi, 1960'larda, yoksulların evlerinin neredeyse üçte birinde telefon yoktu. Bugün ise telefon neredeyse her evde vardır ve evlerin aşağı yukarı yarısında da bilgisayar bulunmaktadır. Evlerin %98'den fazlasında televizyon var ve üçte ikisinde de iki veya daha fazla televizyon bulunmakta. 1970'te, bütün yoksulların yarısından daha azında araba vardı; bugün üçte ikisinde vardır.⁷² Besbelli ki yoksul ailelerin maddi şartları, eşitsizlikteki herhangi bir muhtemel artışa rağmen, hatırı sayılır ölçüde iyileşmiştir.

Gelirleri farklı olan daha çok insan gün geçtikçe bu nesnelere daha çoğunu elde etme imkânını yakalamakla kalmamakta, aynı zamanda yeni teknolojilerin ve ürünlerin sahiplenilmesi hız kazanmaktadır. Telefon ve elektriğin Amerikan evlerinin çoğunluğuna ulaşması yirmi yılı almışken, cep telefonu ve internet gibi yeni ürünler Şekil 11'de görüldüğü üzere çok daha hızlı bir benimsenme oranına sahiptir.

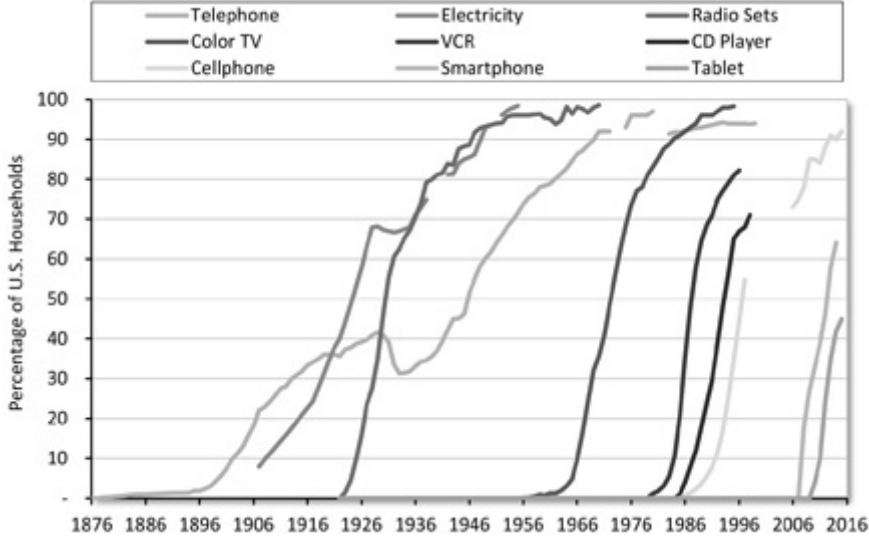
---

70 John Quigley ve Steven Raphael, "Is Housing Unaffordable? Why Isn't it More Affordable?" *Journal of Economic Perspectives* 18, no. 1 (Winter 2004): 191-214, <http://urbanpolicy.berkeley.edu/pdf/QRJEP04PB.pdf>. Aşırı yetersiz konuta sahip hanehalkları hakkındaki verileri, United States Census Bureau, "Table HH-1. Households, by Type: 1940 to Present," <https://www.census.gov/hhes/families/files/hh1.xls>. kaynağındaki hanehalkı sayısına bölünmüştür.

71 Nicholas Eberstadt, *The Poverty of "The Poverty Rate": Measure and Mismeasure of Want in Modern America* (Washington: American Enterprise Institute, 2008), http://www.aei.org/files/2014/03/27/-the-poverty-of-the-poverty-rate_102237565852.pdf.

72 U.S. Energy Information Administration, "2009 Residential Energy Consumption Survey (RECS)," <http://www.eia.gov/consumption/residential/data/2009/#undefined>.

Şekil 11. Yeni Teknolojilerin Benimsenmesi

Kaynak: Federal Communications Commission, "Inquiry Concerning Deployment of Advanced Telecommunications Capability to All Americans in a Reasonable and Timely Fashion, and Possible Steps to Accelerate Such Deployment Pursuant to Section 706 of the Telecommunications Act of 1996," Appendix B, https://transition.fcc.gov/Bureaus/Common_Carrier/Notices/2000/fc00057a.xls; and Pew Research Center, "Device Ownership," <http://www.pewresearch.org/data-trend/media-and-technology/device-ownership/>.

Not: Çizgilerdeki kesintiler, Federal Komünikasyon Komisyonu (*Federal Communications Commission-FCC*) verisi bulunmadığı ya da verinin bulunmadığı yılları göstermektedir.

Bundan hareketle, Piketty ve diğerleri tarafından ölçüldüğü şekliyle eşitsizlik artmış bile olsa, gelir skalasının tabanındaki insanlar daha iyi hayat standartlarına sahip olmuşlardır. Bundan dolayı, herkesin durumu iyileşirken, eşitsizliğin önemli olup olmadığı açık bir sorudur. Bir başka deyişle, yoksullar giderek zenginleşirken, zenginlerin daha da zengin olmasına kafa yoralım mı?

MİT 5: Eşitsizlik Politik Süreci Çarpıtır

Yakın geçmişte, eşitsizlik karşıtı yeni bir argüman öne çıktı: Eşitsizlik, siyasi süreci varlıklılara yarayacak ve yoksulları da cezalandıracak şekilde çarpıtır. Bunu yapmakla, ekonomik hareketliliği sınırlandırarak ve varlıkların daha da varlıklı hâle gelmesine imkân vererek [insanları] statükoya kilitler. Bu argümanın doğru yönleri kesinlikle vardır. Federal hükümet, gücün levyele-

riyle bağlantılı olan kimselere lütuflar dağıtabilir ve dağıtır. Bu bazı bireylerin, gerçek serbest bir piyasada kazanamayacakları bir serveti biriktirmelerine imkân vermiştir. Bu doğrultuda, siyasi iktidarın adaletsiz uygulamaları eşitsizliği azdırabilir. Diğer taraftan, varlıklılar, kendi politik güçlerini, zenginlere iltimas geçecek veya fakirleri cezalandıracak geniş bir ajandayı yürürlüğe koymak için kullanmaya muktedir olduklarına dair hemen hiçbir delil yoktur.

Seçim kampanyalarının finansmanı hakkındaki kanunun tamamının gözden geçirilmesi bu tebliğin amacının ötesindedir. Bununla birlikte, bütün varlıklı insanların benzer politik eğilimleri paylaştıkları kabulünü destekleyen bir veri yoktur. Bir Gallup Araştırmasına göre, en üstteki %1'lik en varlıklı Amerikalıların üçte biri kendilerini Cumhuriyetçi, dörtte biri de Demokrat olarak tanımlamıştır. Bu değer istatistiki olarak manidardır; ne var ki Cumhuriyetçiler lehine ezici bir eğilimi göstermekten çok uzaktır.⁷³ Amerikalı zenginler kendilerini liberal değil de muhafazakâr diye tanımlamaya biraz daha meyillidirler; ancak bu, genel olarak Amerikan halkı için de geçerlidir. Politik tercihler söz konusu olduğunda, aynı varlıklı zümrenin farklı görüş açılarını benimsedikleri politika alanlarının var olduğunu, pek çok meselede de halkın geri kalanından pek de farklı düşünmediklerini gösteren bazı işaretler de vardır.⁷⁴ Yalnızca George Soros, Charles Koch, Sheldon Adelson ve Tom Steyer gibi varlıklı politik eylemcilere bakınız. Belli ki o grupta hiçbir ortak siyasi payda bulunmamaktadır.

Dahası, pek çok varlıklı kimse siyaseten aktifken o aktiflik, daha az gelirli kimseleri temsil eden gruplarca veya politikaları sosyoekonomik spektruma yayılan gruplarca sıklıkla dengelenmektedir. Mesela, 2012 seçimlerinde en çok para harcayan 25 kişiden veya gruptan 14'ü, açıkça çalışan sınıfı savunan işçi sendikalarıydı.⁷⁵

Varlıklılar siyasi bağlılıklarında daha tek tip olsalar bile dahi paranın seçimleri satın alabildiğini gösteren delil pek yoktur. Belli ki kazanmaya uygun bir aday olmak için asgari düzeyde belli bir paraya ihtiyaç vardır. ABD Kongre üyeliği için mesela, 500.000 Dolar veya daha fazlası bir kampanya yü-

73 Lydia Saad, "U.S. '1%' Is More Republican, but not More Conservative," Gallup, 5 Aralık 2011, <http://www.gallup.com/poll/151310/u.s.-republican-not-conservative.aspx>.

74 Martin Gilens, "Inequality and Democratic Responsiveness," *Public Opinion Quarterly* 69, no. 5 (Special Issue 2005): 778-96; Martin Gilens and Benjamin Page, "Testing Theories of American Politics: Elites, Interest Groups, and Average Citizens," *Perspectives on Politics* 12, no. 3 (Eylül 2014): 564-81; ve Benjamin Page, Larry M. Bartels, ve Jason Seawright, "Democracy and the Policy Preferences of Wealthy Americans," *Perspectives on Politics* 11, no. 1 (Mart 2013): 51-73.

75 Center for Responsive Politics, "Top Organization Contributors," <http://www.opensecrets.org/orgs/list.php>.

rütebilmek için hayati bir miktar kabul edilir. Ondan sonra, ilave kaynakların ve harcamanın azalan dönüşleri vardır.⁷⁶

Nihayet, yukarıda ifade edildiği üzere, ABD sistemi hayli yeniden dağıtımcıdır. Varlıklılar, zenginlikleriyle orantılı vergiler ödemektedir. Düzenleyici devlet ve hükümetin genel büyüklüğü hatırı sayılır ölçüde gelişmiştir. Eğer varlıklılar, oyunu zenginlerin lehine çevirmeye kalkıyorlarsa, kayda değer ölçüde başarısız olmuşlardır.

Daha önce kaydedildiği üzere, bazı kimselerin veya işletmelerin, hükümetten sıklıkla rakiplerinin zararına yardım ve ayrıcalık elde etmeyi başardıkları gerçeğini göz ardı etmemeliyiz denilir. Yakın geçmişte Didier Jacobs tarafından Oxfam International için yapılan bir çalışma, en zengin Amerikalıların dörtte üç kadarının servetlerini, ahabap çavuş ilişkisi, Richard-yen rantları (piyasadaki avantajlı pozisyonlardan dolayı elde edilen aşırı kârlar demektir) ve tekeller gibi faktörlere borçlu olduklarını ileri sürmüştür.⁷⁷ Çalışmanın kendisi özellikle güçlü değildir ve kurumsal destekten bilgi asimetrisine kadar her şeyi, adaletsiz kazanılan servete dair geniş tanımlarıyla bir araya getirmek suretiyle, sonuçlarını şişirmektedir. Yine de önemli bir meseleyi, hükümetin ayrıcalıklı işletmeleri ödüllendiren, tekelleri koruyan ve diğer türlü rekabeti sınırlayan politikalar yoluyla eşitsizliği ne ölçüde azdırdığı konusunu gündeme getirmemektedir.

Popüler inanışta eşitsizliği yükselten, sınırlama getirilmemiş bir serbest piyasadır ve karşı bir ağırlık olarak iş görmek için güçlü bir hükümet gereklidir. Gerçekte ise güçlü hükümet genelde eşitsizliğin ortağıdır; sıklıkla da sebebidir.

Böylesi bir ahabap-çavuş kapitalizminin sebep olduğu eşitsizlik, adalet prensipleri muvacehesinde olduğu kadar ekonomik gerekçelerden dolayı da kötücüdür. Söz gelişi, bazı çalışmalar yüksek derecedeki bir eşitsizliğin altında ekonomik büyümeyi yavaşlatabileceği veya bir ülkedeki özgürlük alanını daraltabileceği fikrini vermektedir. Onlardan biri olan, Güney Metodist Üniversitesi (*Southern Methodist University*) iktisatçısı Ryan Murphy'nin *Cato Journal* için yaptığı bir çalışma "eşitsizliğin, ekonomik özgürlük üzerinde negatif bir etkisinin bulunduğu görülmektedir" demektedir.⁷⁸ Ne var ki di-

76 Trevor Burrus, "Three Things You Don't Know about Money in Politics," *Forbes*, 11 Nisan 2014, <http://www.cato.org/publications/commentary/three-things-you-dont-know-about-money-politics>.

77 Didier Jacobs, "Extreme Wealth Is not Merited," Oxfam International, Oxfam Discussion Papers, Kasım 2015, https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/file_attachments/dp-extreme-wealth-is-not-merited-241115-en.pdf.

78 Ryan H. Murphy, "The Impact of Economic Inequality on Economic Freedom," *Cato Journal* 35, no. 1 (Kış 2015): 117-31.

ğer araştırmalar, bu denklemdeki kilit unsurun, normal serbest piyasa güçlerinden kaynaklanan bir eşitsizlik mi yoksa hükümetin dağıttığı yardımların getirdiği bir eşitsizlik mi olduğunu göstermektedir. Ekonomistler Michigan Üniversitesi (*University of Michigan*)’nden Sutirtha Bagchi ve Columbia Üniversitesi (*Columbia University*)’nden Jan Svejnar’a göre, “bazı milyarderlerin, serveti siyasi bağlantılar yoluyla elde ettikleri gerçeğini kontrol ettiğimizde, siyasetle bağlantısız servet eşitsizliği, gelir eşitsizliği ve başlangıçtaki yoksulluğun manidar bir etkisi yokken, siyasetle bağlantılı servet eşitsizliğinin etkisi negatiftir.”⁷⁹

Nereden bakılırsa bakılsın, kayırmacılığın ABD’deki eşitsizliğe katkısı Rusya, Malezya veya Ukrayna gibi pek çok ülkedekinden çok daha azdır. Bir yandaş kapitalizmi endeksi, ABD’yi, hükümet katılımının çok fazla olduğu sanayi sektörlerinde üretilen milyarder oranına göre 17. sıraya yerleştirir.⁸⁰ ABD, yandaşlığın görülmediği sektörlerde üretilen milyarder yüzdeliğinde de diğer ülkelerden yüksektir. Bu listeleme ABD’deki yandaşlık derecesini abartabilir, zira yandaş sektörler kumarhaneleri, altyapı hizmetlerini, deniz ve hava limanlarını, petrolü, keresteciliği ve madenciligi, bankacılık, maliye ve emlakçılığı içine alır. Bunların pek çoğu ABD’de, diğer herhangi bir ülkede olduğundan çok daha şeffaftır. Servetini, yandaşlığın kontrol ettiği bir sektörde kazanan herkesin de ahhap-çavuş ilişkisine girmiyor olduğunu da anlamalıyız.

Yine de bazı sektörlerinin ve dolayısıyla da bazı servetlerin, hükümet icraatlarından yararlandığını görmek kolaydır. Ve siyaseten elde edilen yararların, servete, güce ve onları akıtan bağlantılara zaten sahip olanlara gitmesinin daha yüksek bir ihtimal olduğu da inkâr edilemez. Ne var ki ortada eşitsizliğin merkezi problem olduğu fikrini verecek pek bir şey yoktur. Gerçekten, yandaşlık hususunda ABD’den daha yüksek derecelerde yer alan pek çok ülkenin çok daha küçük Gini katsayıları bulanmaktadır.

Ahhap-çavuş kapitalizminin etkilerini ölçmenin bir başka yolu, çeşitli ekonomik özgürlük endekslerini göz önünde bulundurmadır. Bir ülkedeki ekonomik özgürlüğün derecesi ahhap-çavuş ilişkisinin yokluğunun adil bir ölçüsü olarak kabul edilebilir. Yani, ekonomi ne kadar özgürse, ahhap-çavuş ilişkisi ile yönetilme ihtimali de o nispette düşüktür. Gini katsayılarını zaman içinde ekonomik özgürlük endekslerine göre ölçen (eğitim seviyesi,

79 Sutirtha Bagchi ve Jan Svejnar, “Does Wealth Inequality Matter for Growth? The Effect of Billionaire Wealth, Income Distribution, and Poverty,” *Journal of Comparative Economics* 43, no. 3 (Ağustos 2015): 505-30, <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0147596715000505>.

80 Editorial, “Planet Plutocrat,” *The Economist*, March 15, 2014, <http://www.economist.com/news/international/21599041-countries-where-politically-connected-businessmen-are-most-likely-prosper-planet>.

iklim, ziraatın istihdamdaki payı ve benzeri gibi harici faktörleri dışlamak için ayarlanan) araştırmalar, yüksek ekonomik özgürlük puanları bulunan ülkelerdeki eşitsizlikte, küçük ama istatistiksel olarak manidar bir *düşüş* göstermektedir.⁸¹ Bir başka deyişle, devletin ekonomiye daha az müdahale ettiği ülkeler, daha düşük eşitsizlik seviyelerine sahip olma eğilimindedir. Bununla birlikte, bütün alanlardaki ekonomik özgürlüğün aynı etkiyi oluşturmadığı hatırlanmaya değer bir husustur. Sağlam para politikası, mülkiyet hakları ve adil bir hukuk sistemi eşitsizliği ticaret serbestisinin azalttığından daha fazla azaltmıştır.

Mesela devlet düzenlemelerinin rekabeti nasıl önleyebileceğini, bununla da diğer türlü gelir skalası artıp azalabilecek, zaten başarılı olan şirketleri sağlamlaştıracağını ve ekonomik hareketliliği azaltabileceğini düşünün. Ekonomik teori, şirketlerin ancak kısa bir dönem rekabetçi avantajdan yararlandıklarını, o dönemde aşırı yüksek kârlar elde edebildiklerini, rakiplerin piyasaya çıkmasından sonra da kârın düşüğe geçtiğini düşünür. Ancak, *The Economist*'in işaret ettiği üzere, Amerikan işletmeleri alışılmadık uzun bir dönemde alışılmadık derecede yüksek kârlar etti ve iyi kazanan firmalar kârlarını eskisinden daha uzun dönemler boyunca devam ettirdiler. Mesela, 1980'lerde çok kârlı bir Amerikan şirketinin 10 yıl sonra yine kârlı olma ihtimali yüzde elliydi. Günümüzde, bu ihtimal yaklaşık %80'dir.⁸² *The Economist*, bu değişimin büyük bir kısmını azalan rekabete bağlamaktadır.

Giderek artan biçimde rekabeti azaltan ve düzenlenen sektörlerde aşırı kârları koruyan giriş engelleri üretilebilmektedir. ABD'nin yeni iş üretme oranı 1980'lerdekinin yarısıdır ve ABD, işe başlama kolaylığında Dünya Bankası derecelendirilmesinde 33. sıradadır.⁸³ *The Economist*, şu uyarıyı yapmaktadır: "Normalde küçük firmalar, hem bürokrasi ve uzun dava süreçleriyle baş etmek için ihtiyaç duyulacak işletme sermayesine hem de kuralları kendi amaçları için eğip bükecek lobicilik gücüne sahip değiller."⁸⁴ Sonuç, mevcut firmaların hak etmedikleri yüksek kârları edinebilmeleri ve kendilerini idare eden ve onlara yatırım yapan kimseler için havadan servet kazanabilmiş olmalarıdır.

81 Daniel Bennett ve Richard Cebula, "Misperceptions about Capitalism, Government, and Inequality," in *Economic Behavior, Economic Freedom, and Entrepreneurship*, ed. Richard Cebula, Joshua C. Hall, Franklin G. Mixon, Jr., and James E. Payne (Northampton, MA: Edward Elgar Publishing Inc., 2015), s. 1-21.

82 Editorial, "Too Much of a Good Thing," *The Economist*, 26 Mart 2016, <http://www.economist.com/news/briefing/21695385-profits-are-too-high-america-needs-giant-dose-competition-too-much-good-thing>.

83 Tad DeHaven, "Corporate Welfare in the Federal Budget," *Cato Institute Policy Analysis* no. 703, 25 Temmuz 2012, <http://www.cato.org/publications/policy-analysis/corporate-welfare-federal-budget>; and Charles Hughes, "Zombie Corporate Welfare," *Cato at Liberty*, 30 Ekim 2015, <http://www.cato.org/blog/zombie-corporate-welfare>.

84 *The Economist*, "Too Much of a Good Thing,"

Devlet, işletmeleri siyasi bağlantılarla desteklemek için daha dolaysız yollarla da müdahale edebilir. Mesela Cato Enstitüsü, federal hükümetin kurumsal desteğe her yıl 100 milyar \$'dan fazla para harcadığı tahmininde bulunuyor. Bu harcamanın büyük bir kısmı, genel ekonomik büyümeyi artırmak için düşünülmüş vergi indirimlerinden ziyade, siyaseten güçlü ve bağlantıları geniş olanlara verilen destekleri oluşturuyor.

Bundan dolayı, güçlü devletin, eşitsizliğin düşmanı olmak şöyle dursun, aslında daha büyük bir eşitsizliğin lokomotifi veya en azından işbirlikçisi olduğunu söylemek makul olabilir. Politik oyun alanını bu kadar yan yatırana o eşitsizlikten daha çok, eşitsizliğin gelişebileceği bir mekanizma kuran devlettir.

Sonuç

Elbette, eşitsizliğin artmakta olduğu, haksızlığa sebep oluşu ve yukarıda ele alınan problemlere yol açtığı öngörüsü kabul edilse bile politika açısından daha ilgi çekici soru, onunla ilgili olarak ne yapabileceğimiz —ya da yapmamız gerektiği— hususudur. Her ne olursa olsun, eşitsizliği azaltmanın iki yolu vardır. Yoksulluk azaltılarak tabandakiler yukarı çekilmeye çalışılabilir veya aslında zenginlere ceza vererek yukarıdakiler aşağı çekilebilir.

Geleneksel olarak zenginden vergi alarak ve onu yoksullara dağıtarak eşitsizliği azaltmaya çalıştık. Ve yukarıda kaydedildiği üzere, bu hususta biraz başarı elde ettik. Ne var ki böylesi politikalardan gelen getirilerin azaldığı bir noktaya da belki ulaştık. Yönetimin her seviyesinde, her yıl yoksulluk önleme programlarına bir trilyon dolar harcamamıza rağmen, resmi yoksulluk ölçeklerine göre yoksulluğu azaltma yolunda pek bir şey yapamadık.⁸⁵ Daha doğru alternatif yoksulluk tedbirlerinin kullanılmasıyla bile canlanan ekonominin ve refah sisteminin yeniden düzenlenmesinin yoksullukta kayda değer azalmalar ürettiği 1990'ların ikinci yarısından ayrı olarak, 1970'li yıllarda kazançlar dengelendi. Harcamadaki ilave artışlar bir miktar kazanca baş eğdi. Böyle olunca, yeniden dağıtım genel eşitsizliği azaltabilmişken, insanları yoksulluktan çekip çıkarmaya yardım etmeden çok uzaktı.

Eşitsizliğe hücum etme açısından bile, yeniden dağıtım bir farklılık oluşturabilme yeteneği limitine ulaşmış olabilir. Mesela, Brookings Enstitüsü'nün yaptığı araştırma, yoksullara aktarılan paranın artmasıyla birlikte varlıklılardan alınan vergilerin daha da artırılmasının, eşitsizlik üzerinde pek bir

85 Michael Tanner and Charles Hughes, "War on Poverty Turns 50: Are We Winning Yet?" Cato Institute Policy Analysis no. 761, 20 Ekim 2014, <http://www.cato.org/publications/policy-analysis/war-poverty-turns-50-are-we-winning-yet>.

etkisi olmayabileceğini ima ediyor. William Gale, Melissa Kearney ve Peter Orszag tarafından yapılan bu çalışma şu andaki %39,6'lık en üst vergi oranı %50'ye çıkartılsa ve diğer toplanan bütün ilave gelirler, şu anki gelirlerin en düşük beşte birindeki hane halklarına yeniden dağıtılsa beklenebilecek sonucun ne olacağına bakmıştır. Araştırmayı yeniden dağıtım lehine çevirmek için, yazarlar daha yüksek vergi oranına maruz kalmanın etkisini azaltma gayretiyle varlıklıların davranışlarında bir değişim olmayacağını varsayımlardır. Bundan dolayı vergi artışı 96 milyar \$'lık ilave bir gelir sağlayacak ve tabandaki beşte birlik kesim içindeki her hane halkına 2.650 \$'lık bir yeniden dağıtım getirecektir ki bu da eşitsizliği manidar biçimde azaltmayacak olan bir miktardır. Yazarlar şu sonuca varıyor: “En üsttekilerden alınacak kişisel gelir vergisi oranındaki böylesi büyükçe bir artışın, gelir eşitsizliğinde bu derece çarpıcı bir sınırlı azalmaya götürüşü, bu tekil yaklaşımın daha kapsamlı bir zorluğa çare bulmadaki sınırlılıklarını dile getirir.”⁸⁶

Aslında, varlıklılar için vergilerin artırılmasını savunan pek çok kimse, gayretlerinin fakirliği azaltmada pek işe yaramayacağını itiraf etmiş görünüyor. Aksine, o vergiler eşitsizliği tavandan tabana azaltacaktır. Mesela, Piketty, yılda 500.000 \$'dan fazla kazananlar için genel servet vergisi ve %80 oranında gelir vergisi lehinde görüş belirtiyor.⁸⁷ Bu verginin “hükümete gelir anlamında çok fazla bir şey kazandırmayacağını” itiraf ediyor; ne var ki bunun, “ekonomik olarak yararsız (ve hatta zararlı) davranışlara makul sınırlamalar getirirken, gelişmenin meyvelerini daha yaygın bir şekilde dağıtacağını” öne sürüyor.⁸⁸

Eşitsizliğin diğer muhalifleri de zengini cezalandırma hususunda aynı şekilde endişeli görünüyorlar. Söz gelişi, Hillary Clinton, eşitsizlikle mücadelelenin %1'lik zirveyi “devirme”yi gerektirdiğini savunuyor.⁸⁹ Ne var ki bu tür politikaların nihai kaybedenlerinin fakirler olması muhtemeldir. Piketty'nin planı daha eşit bir topluma zemin hazırlayabilir; ne var ki bunun herkesin çok daha fakir olacağı bir topluluk olması da muhtemeldir.

Ekonomik büyüme, her şeyden önce hırslı, becerikli, risk alıcı nitelikteki insanlara bağlıdır. Biz, ekonomik büyümenin körüklenmesi için, böylesi insanların sürekli çabalamasına muhtacız. Bu da onların çabalarından, becerilerinden, hırslarından ve risk almalarından dolayı ödüllendirilmeleri

86 William G. Gale, Melissa S. Kearney, ve Peter R. Orszag, “Would a Significant Increase in the Top Income Tax Rate Substantially Alter Income Inequality?” Brookings Institution, Eylül 2015, <http://www.brookings.edu/~/media/research/files/papers/2015/09/28-taxes-inequality/would-top-income-tax-alter-income-inequality.pdf>.

87 Piketty, *Capital in the Twenty-First Century*. 88.

88 *A.g.e.*, p. 513.

89 Zach Carter, “Hillary Clinton Calls for ‘Toppling’ the 1 Percent,” *Huffington Post*, 21 Nisan 2015, http://www.huffingtonpost.com/2015/04/21/hillary-clinton-calls-for_0_n_7108026.html.

gerektiği anlamına gelir. Böylesi ödüller daha büyük bir eşitsizliğe kaçınılmaz olarak yol açar. Ne var ki Nobel Ekonomi Ödüllü iktisatçı Gary Becker'in işaret ettiği üzere, "Eğer herkes kazanç, statü, prestij ve diğer ödül türlerinde aynı olursa, insanların büyük bir çoğunluğunu, yaratıcılık uğraşları da dâhil çok fazla çaba sarf etmeye motive etmek zor olacaktır."⁹⁰

Şüphesiz ki 1970'li yıllardan beri ekonomik büyüme ile yoksulluğun azaltılması arasındaki ilişki en iyi ihtimalle inişli çıkışlıdır. Ne var ki güçlü bir ekonomik büyüme olmaksızın, yoksullukta kayda değer bir azalma görmemiz muhtemel değildir. Bundan dolayı toplumun böylesi bir büyümeye en çok katkı sağlayan kesimini cezalandırmanın, yoksulluğun ciddi şekilde azalması için izlenecek zavallı bir politika olduğu görülüyor.

Ne var ki zenginler üzerindeki vergileri arttırmanın öngörülemez sonuçları olabileceğini anlamak için Laffer çan eğrisi hayranı olunmasına gerek yoktur. XIX. Yüzyıl Fransız iktisatçı ve klasik liberal Frédéric Bastiat'ın, güdülerini ve böylelikle de insanların çalışma ve risk alma isteklerini etkilediklerinden dolayı, hükümet politikalarının öldürücü tesirlerinin kolaylıkla belirlenemeyeceğini delilleriyle ortaya koyan Görünen ve Görünmeyen (*What Is Seen and What Is Not Seen*), adlı eserini hatırlayalım.⁹¹ Ve zenginlerin kazandığı paranın tasarruf edilebileceğini de harcanabileceğini de hatırlayalım. Eğer tasarruf edilirse, yatırımı teşvik eden ve zengin olmayanlara iş sağlayan bir sermaye havuzu olur. Buna karşılık, harcanırsa tüketimi arttırır, benzer biçimde zengin olmayanlara yönelik istihdam fırsatları temin eder.

Mesela 1991'e dönersek, Kongre pahalı otomobiller, uçaklar, mücevherat, kürkler ve yatlar gibi uçarı kalemlere lüks vergiler koymaya karar verdi. Vergi şu şekilde "işledi": Zenginler daha az lüks eşya satın aldılar ve mücevherat, uçak ve gemicilik sektörlerinde çalışan binlerce Amerikalı işlerini kaybetti. Birleşik Ekonomi Komitesi (Joint Economic Committee) için yapılan bir araştırmaya göre, bu vergi, yalnızca gemicilik sektöründe 7.600 işletmeyi mahvetti.⁹² Lüks mallar vergisi 2002'ye kadar sürüp gitse de vergilerin büyük bir kısmı kısa süre sonra yürürlükten kaldırıldı.

90 Gary Becker, "Bad and Good Inequality," The Becker-Posner Blog, 30 Ocak 2011, <http://www.becker-posner-blog.com/2011/01/bad-and-good-inequality-becker.html>.

91 Frédéric Bastiat, "Selected Essays on Political Economy," içinde "What Is Seen and What Is Not Seen," Library of Economics and Liberty, <http://www.econlib.org/library/Bastiat/basEss1.html>.

92 Joint Economic Committee Republican Staff, "The Cost of Tax-Related Job Loss versus Projected Revenue Gain from Luxury Taxes in Fiscal 1991," Haziran 1991; Government Accountability Office, *Luxury Excise Tax Issues and Estimated Effects* (Washington: GAO, 1992), <http://www.gao.gov/assets/220/215770.pdf>.

Ekonomik eşitsizlik hususundaki tartışmanın pek büyük bir kısmı ya duygularla hareket etmekten ya da yanlış bilgilerden kaynaklanmıştır. Evet, Amerika'da kayda değer ölçüde bir eşitsizlik vardır; ne var ki o eşitsizliği değerlendirenlerin hemen hiçbiri, sistemimiz içinde zaten işlemekte olan yeniden dağıtım miktarını hesaba katmamaktadır. Vergiler ve sosyal yardım programları hesaba katılsa zenginle yoksul arasındaki gedik hatırı sayılır ölçüde daralır. Eşitsizlik, bu ayarlamaları yaptıktan sonra ortadan kalkmaz; ancak büyük bir problem olmayabilir veya bazen tasvir edildiği gibi hızlı bir biçimde büyümeyebilir.

Ama eşitsizlik gösterildiği kadar kötü olsa bile bunun neden bir problem kabul edilmesi gerektiği sorulmak zorundadır. Elbette, eşitsizlik, eğer varlıklılar adil olmayan yöntemlerle zengin oluyorsa bir problem olabilir. Ne var ki gerçekte varlıklılıların hemen hepsi, servetlerini genel olarak topluma mal ve hizmet sunmak suretiyle kazanmışlardır. Dahası, yukarıda kaydedilmiş olsa da Amerikan toplumunda kayda değer bir ekonomik hareketlilik vardır; eşitsizlik tartışmasında genelde sözü edilmeyen, ancak gelir dağılımının tabanındaki insanlara yönelik iş fırsatlarını genişletebilecek, eğitim reformu, girişimciliğe meslek ruhsatı vermedeki zorlukları ve diğer mevzuat engellerini azaltma, ceza adaleti sistemini yeniden düzenleme ve refah sisteminin aksi teşviklerini bertaraf etme gibi politika reformları bulunmaktadır. Bugün zengin olanlar yarın zengin kalmayabilir. Ve şimdi yoksul olanlar da yine, yoksulluktan kurtulabilirler.

Eşitsizlik kendi başına bir problem olmayabilirken, yoksulluk problemdir. Ne var ki ekonomik eşitsizliğin yoksulluğu arttırdığını ima edecek pek bir delil yoktur. Aslında eşitsizliği varlıklılıların sırtına yeni yükler bindirmekle azaltmak için tasarlanan politikalar, ekonomik büyümeyi yavaşlatmak ve iş fırsatlarını azaltmak suretiyle fakirlere zarar verebilir.